
KVU OPPGRADERING AV RENSEANLEGGENE I GRENLAND
Delprosjekt 8

Organisering av samarbeid om avløpsrensing i Grenland

1. Forord

Delprosjekt 8 om felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i Grenland, inngår i konseptvalgutredningen (KVU) for oppgradering av renseanleggene. Utredningen gjøres som følge av nye krav til sekundærrensing som er gitt og til nitrogenrensing som er varslet.

KVU'ens hovedmål er å komme fram til en anbefaling av den framtidige renseanlegg-infrastrukturen. Det gjenstår fire alternativ i den avsluttende vurderingen. Det er disse fire alternativene som utredningen om organisering av driften er vurdert i forhold til. Kommunene ønsker å vurdere en felles driftsorganisasjon uavhengig av hvilket av alternativene for renseanlegginfrastruktur som velges.

Prosjektet er gjennomført i faser med disse hovedoppgavene:

- Kartlegging av bemanning og kompetanse på avløpsrensing i de tre Grenlandskommunene i dag, og hvilke andre oppgaver ansatte som arbeider med avløpsrensing har
- Sammenligning av bemanning og kompetanse med andre tilsvarende kommuner/regioner
- Kartlegging av kompetansebehov for renseanlegg med nitrogenrensing m.m. på eksisterende anlegg, anlegg under bygging og nye anlegg som er i tidligfase-vurdering som i Grenland
- Utrede ulike modeller for interkommunalt samarbeid og vurdere hvilke som er mest aktuelle for et avløpsrensesamarbeid i Grenland
- Vurdere behovet for endret organisering av avløpsrensingen i de fire infrastrukturalternativene i KVU'en og utviklingsmulighetene innenfor dagens modell for organisering av samarbeid
- Vurdere fordeler og ulemper med etablering av en felles driftsorganisasjon og hvilken organisering som er best egnet for dette
- Anbefale organisering og videre arbeid

Prosjektet har vært organisert på følgende måte:

- Prosjektet har vært gjennomført som et delprosjekt i KVU'en, ledet av prosjektleder for KVU'en og i tett dialog med arbeidsgruppen
- Ansatte i de tre kommunene er blitt orientert om KVU'en og at ev. endring av organiseringen er et tema. Informasjonsmøtene er dels gjennomført av virksomhetslederne, dels av prosjektleder for KVU'en
- Det er gjennomført to dialogmøter med tillitsvalgte i de tre kommunene, der det er gitt utfyllende informasjon om behovet for endret organisering og alternativene for driftsorganisasjon som vurderes. I etterkant av dette har de tillitsvalgte utarbeidet et notat med sine uavhengige synspunkter og innspill, som er vedlagt rapporten.

Utredningene i rapporten står for konsulentens regning, vurderinger og anbefalinger i kapittel 6 og i sammendraget er arbeidsgruppens felles vurderinger og anbefaling om videre arbeid.

Kongsberg 28.11.2023

May Rostad

Kinei AS
Konsulent for utredningen

2. Sammendrag og anbefalinger

For å møte dagens og framtidens krav til avløpsrensing har de tre Grenlandskommunene etablert et samarbeid for å finne den best mulige framtidige renseanleggsinfrastrukturen i regionen. Avhengig av hvilket alternativ for avløpsrenseanlegg som velges, må dagens organisering av renseanleggsdriften endres. I dette prosjektet er samarbeid om drift av renseanlegg vurdert uavhengig av hvilken renseanleggsinfrastruktur som velges.

Kartleggingen av dagens bemanning og kompetanse på avløpsrensing viser at det totalt sett utgjør 19 årsverk, fordelt på 1,3 ingeniørårsverk og 17,7 driftsoperatør og andre fagarbeidere. En sammenligning av bemanning og kompetanse på andre tilsvarende renseanlegg i en del andre regioner, viser at totalbemanningen er nokså gjennomsnittlig, selv om ingeniørandelen er noe lav. Alle tre kommunene har organisert renseanleggsdrift i en VA-avdeling, som en del av kommunenes kommunaltekniske virksomheter.

Kartlegging av bemanning og kompetanse på eksisterende nitrogenrenseanlegg, på nye anlegg som er under bygging og anlegg som er under planlegging, viser at kompetanse og bemanningsbehovet øker sammenlignet med dagens rene kjemiske renseanlegg. Vurdert bemanningsbehov avhenger også av hvilken renseprosess som velges, om anleggene bygges for fosforgjenvinning, om anlegget har biogassanlegg, ev. ytterligere behandling av bioresten og om det må bygges eget renseanlegg for overløpsvann. Bemanningsbehovet avhenger også av hvilken renseanleggsinfrastruktur som velges, dvs. hvor mange renseanlegg det blir. Et grovt estimat er at bemanningsbehovet øker til mellom 22 – 25 årsverk basert på middelverdien av anleggene som er kartlagt. Det er ikke gjort vurdering av økt bemanningsbehov for ev. nye overføringsledninger med pumpestasjoner, som reduksjon av antall renseanlegg vil kreve.

Knarrdalstrand renseanlegg er et interkommunalt renseanlegg som behandler avløpsvann fra både Skien og Porsgrunn. Samarbeidet er organisert som et kommunalt oppgavefellesskap etter kommuneloven kapittel 19, og der Porsgrunn er ansvarlig for driften. Oppgavefellesskapet er ikke en egen juridisk enhet, så eierskapet til anlegget er delt. Begge kommunene må vedta investeringer og ta opp lån for å finansiere nye investeringer. Siden dette er en etablert samarbeidsform med gode erfaringer, kan den tilpasses den nye infrastrukturen som blir valgt. I tillegg er det utredet to ulike modeller for organisering av en ev. felles driftsorganisasjon for avløpsrensing:

- A. Dagens samarbeidsmodell, med ett kommunalt oppgavefellesskap for hvert renseanlegg som betjener mer enn en av kommunene. Tilpasses infrastrukturen som blir valgt
- B. Det etableres en felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i en av kommunenes kommunaltekniske virksomheter, organisert i ett kommunalt oppgavefellesskap
- C. Det opprettes et interkommunalt selskap, IKS, som gis ansvaret for avløpsrensingen
 - C1. Selskapet har kun ansvar for driften
 - C2. Selskapet eier også infrastrukturen

I vurdering av de tre samarbeidsmodellene ligger det et overordnet mål om at samarbeidet skal øke attraktiviteten mht. å klare å rekruttere og beholde ønsket kompetanse for fremtiden, samt hva som gir best kostnadseffektivitet. Tabell 2.1 på neste side viser alternativene for renseanleggsinfrastruktur.

Alternativ 0 innebærer at alle dagens fire renseanlegg som omfattes av nitrogenrensekravene bygges ut, og alle tre kommunene vil fortsatt ha renseanlegg. I alternativ 4 vil også hver kommune ha ett renseanlegg. Det betyr at det ikke er endring av infrastruktur som krever endring av driftsorganiseringen i disse to alternativene. I alternativ 2A og 5 vil det ikke lenger være renseanlegg i Skien kommune, noe som dermed krever endring i dagens organisering som følge av endret infrastruktur.

I kapittel 6.2 utdypes hvordan samarbeidet etter dagens modell (A) må tilpasses for de ulike infrastrukturalternativene. I alternativ 2A, 4 og 5 må det etableres nye oppgavefellesskap utover dagens

samarbeid om Knarrdalstrand renseanlegg, og der ressurser til drift av renseanlegg må overføres mellom kommunene.

I kapittel 6.3 gjøres det en samlet vurdering av gevinster og ulemper med etablering av en felles driftsorganisasjon, modell B eller C, sammenlignet med modell A. Fordelene er at den nødvendige renseanleggskompetansen kan oppnås med færre årsverk enn ved opprettholdelse av flere driftsorganisasjoner, og at en større organisasjon vil være mer attraktiv mht. rekruttering. En felles driftsorganisasjon gir også et større potensial for løpende driftsoptimalisering og effektivisering av driften. Ved etablering av en felles driftsorganisasjon for bare avløpsrensing kan det imidlertid bli en del ulemper for de gjenværende tjenestene i de kommunaltekniske virksomhetene.

Arbeidsgruppen vurderer at etablering av et interkommunalt selskap (C) vil være bedre egnet enn kommunalt oppgavefellesskap (B). Utdypende vurderinger av dette er gitt i kapittel 6.4.

Tabell 2.1 Alternativene for renseanleggsinfrastruktur som inngår i avsluttende vurdering i KVVU'en

Renseanlegg	Alternativ 0		Alternativ 2A		Alternativ 4		Alternativ 5	
	Person-tilknytn	Avløpsvann fra	Person-tilknytn	Avløpsvann fra	Person-tilknytn	Avløpsvann fra	Person-tilknytn	Avløpsvann fra
Elstrøm	19 600	Skien	90 200	<u>Knarrdalstrand:</u> Skien Porsgrunn	19 600	<u>Elstrøm:</u> Skien	76 300	<u>Knarrdalstrand:</u> Skien Porsgrunn
Knardalstrand	56 700	Skien Porsgrunn			56 700	<u>Knarrdalstrand:</u> Skien Porsgrunn		
Heistad	13 900	Porsgrunn			24 400	<u>Salen:</u> Porsgrunn Bamble		
Salen	10 500	Bable	10 500	<u>Salen:</u> Bamble			24 400	<u>Salen:</u> Porsgrunn Bamble
Tilknytning til RA sum	100 700		100 700		100 700		100 700	

Anbefaling

Foreliggende utredning presenterer samarbeidsmodeller som kan velges, hvordan de avhenger av valgt infrastruktur og hva som kjennetegner dem. Basert på utredningene anbefaler arbeidsgruppa følgende for organisering av samarbeid om avløpsrensing i Grenland:

- Vi bør samarbeide om avløpsrensingen for å styrke kompetanse og kostnadseffektivitet
- Valg av renseanleggsinfrastruktur har betydning for hvordan samarbeidet bør organiseres. Det er derfor for tidlig å anbefale hvilken organisering som er best nå
- I den videre prosessen parallelt med gjennomføring av forprosjekt for valgt infrastruktur, må det tas stilling til hvordan samarbeidet bør organiseres. Det er viktig å avklare hvem som skal være byggherre(r) m.m. før anskaffelsesprosessen iverksettes
- I den videre utredningen om organisering i forprosjektet, bør kommunene også vurdere om det bør samarbeides om flere kommunaltekniske oppgaver. Dette vil også påvirke valget av organisering

Det anbefales at det opprettes en felles prosjektorganisasjon for videre arbeid med forprosjekt og ev. gjennomføring av byggefasen, uavhengig av valg av infrastruktur:

- Dette kan gjøres etter modell fra KVVU'en, men prosjektorganisasjonen må tilføres mere ressurser

3. Innholdsfortegnelse

1.	Forord	2
2.	Sammendrag og anbefalinger	3
3.	Innholdsfortegnelse	5
4.	Problemstillinger framtidig driftsorganisasjon skal bidra til å løse	6
4.1	Omstillingen til bærekraftige VA-tjenester krever økt kompetanse	6
4.2	Dagens bemanning på renseanleggene	8
4.3	Dagens bemanning sammenlignet med andre kommuner og selskap	9
4.4	Organisering av renseanleggsdriften i kommunenes VA-avdelinger	10
4.4.1	Skien kommune	10
4.4.2	Porsgrunn kommune	12
4.4.3	Bamble kommune	14
4.5	Vurdering av kompetansebehov og bemanning med nitrogenrensing	15
4.6	Attraktivitet mht. rekruttering av ønsket kompetanse	17
4.7	Kostnadseffektivisering på renseanlegg	19
5.	Organisering av interkommunalt samarbeid om avløpsrensing	20
5.1	Status for interkommunalt samarbeid i Norge og andre land	20
5.2	Prinsippene for vertikal og horisontal integrasjon ved organisering	22
5.3	Mulige organisasjonsformer for interkommunalt samarbeid	22
5.4	Kriterier for framtidens organisering av interkommunalt samarbeid	24
5.5	Unntak fra konkurransereglene ved interkommunalt samarbeid	25
5.6	Eierskap til infrastruktur og finansiering	27
5.7	God selvkostpraksis ved interkommunalt samarbeid	28
5.8	Eierstyring og samhandling med eierne	29
5.9	Ansattes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse	29
5.10	Utviklingsmuligheter for det interkommunale samarbeidet	31
5.11	Samarbeidsmodeller for avløpsrensing i Grenland	32
6.	Vurdering av hvilke samarbeidsmodeller som er best egnet	36
6.1	Valg av infrastruktur som krever endret organisering	37
6.2	Samarbeidsmodell A. Tilpasninger for de fire infrastrukturalternativene	38
6.3	Samarbeidsmodell B eller C. Vurdering av gevinster og ulemper	39
6.4	Vurdering av kommunalt oppgavefellesskap (B) versus selskap (C)	40
6.5	Avsluttende vurderinger og anbefaling om videre arbeid	41
7.	Vedlegg. Tillitsvalgte uttalelse til organisering av framtidig avløpsrensesamarbeid	41

4. Problemstillinger framtidig driftsorganisasjon skal bidra til å løse

Kommunene i Grenland samarbeider om å forbedre avløpsrensingen og redusere utslippene for å sikre langsiktig god økologisk og kjemisk tilstand i fjordene lokalt og i ytre Oslofjord. I tillegg må det gjøres en omfattende innsats med reduksjon av fremmedvann, fornyelse av avløpsnett og samt flere forhold som er viktig for omstillingen til en mer bærekraftig sektor. Dette krever store investeringer og driftskostnadene vil også øke. For å motvirke den store gebyrveksten som følge av dette, blir det viktigere enn noen gang å sette søkelys på kostnadseffektivisering i form av gode valg av infrastrukturløsninger samt driftsoptimalisering.

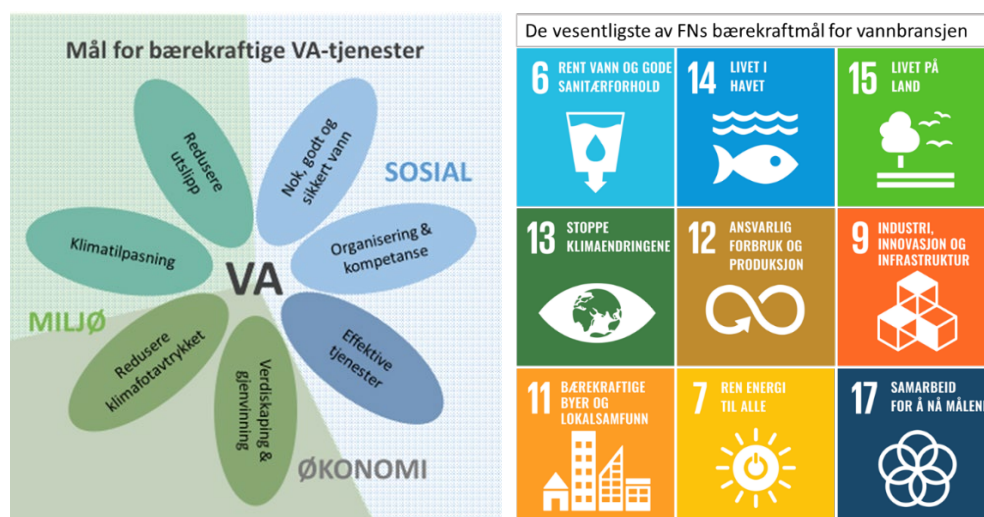
Dette prosjektet er avgrenset til å vurdere hvordan kommunene bør samarbeide om avløpsrensingen når den oppdaterte renseanleggsinfrastrukturen er etablert. Dagens renseanleggsinfrastruktur kan bli endret avhengig av resultatet som gjøres KVVU'en, der det vurderes om dagens fire anlegg ev. skal reduseres til tre eller to (alternativ 0, 2A, 4 eller 5). Nitrogenrensing og forventede krav til rensing av mikroforurensninger, krever biologiske renseprosesser som gir mer komplekse prosessanlegg enn dagens rene kjemiske renseprosesser. Dette vil kreve økt driftsbehov og mer spesialisert prosesskompetanse på avløpsrensing enn i dag. I denne KVVU'en skal det ikke tas stilling til hvilken renseteknologi som skal anvendes, så det er for tidlig å vurdere hva det eksakte kompetansebehovet vil bli, men det er gjort noen estimat basert på hva andre selskap og kommuner har vurdert.

Viktige utfordringer som framtidig driftsorganisasjon må løse er:

- Være attraktiv for rekruttering/beholde nødvendig kompetanse som muliggjør omstillingen
- Rense avløpsvannet på en bærekraftig måte, med lavest mulig kostnader og miljøforstrykk
- Driftsorganisasjonen må være robust for å møte nye krav til tjenestene og ha evne til løpende driftsoptimalisering og kostnadseffektivisering som bl.a. muliggjøres av teknologiutviklingen

4.1 Omstillingen til bærekraftige VA-tjenester krever økt kompetanse

Norsk Vann vedtok en ny bærekraftstrategi for vannbransjen på årsmøtet i september 2022, med sju hovedmål og strategier for nødvendig omstilling som vist i figur 4.1 og tabell 4.1.

Figur 4.1. Mål for bærekraftige VA-tjenester og viktige FN's bærekraftsmål som strategien bygger på

Tabell 4.1. Vedtatte mål og strategier for omstilling i bransjen

Hovedmål for bærekraft	Strategiske omstillingstiltak
Godt, nok og sikkert drikkevann	• Dokumentert god hygienisk barrierestatus med bruk av MBA analyse el.l. • Regionale vannforsyningsplaner for langsiktig, robust vannforsyn.infrastruktur • Redusere vanntapet for å øke sikkerheten og redusere vannbehovet • Redusere bruk av drikkevann til formål som ikke krever drikkevannskvalitet • Alt forbruk må måles, digitalisering av vannforbruks-/vanntapsovervåkingen
Redusere utslipp og bidra til god kjemisk og økologisk tilstand i vannforekomstene	• Infrastrukturen som planlegges nå, må ta høyde for framtidige økte renskrav • Regional renseinfrastruktur må vurderes for miljø- og økonomisk bærekraft • Økt innsats for kildeprobing og kontroll med påslipp av uønskede stoffer • Øke kunnskapen om problemet og løsninger for et giftfritt kretsløp
Klimatilpasning og overvannshåndtering som skaper blågrønne byer og bomiljø	• Klimatilpasning med naturbasert overvannshåndtering og tre-trinnstrategien • Øke blågrønn faktor/økt biologisk mangfold ved lokal overvannsdistribusjon • I større grad separere overvann fra spillvannsnettet • Kommunal overvannstrategi som er forankret i planverket med ansvarsavklaring • Bruke samfunnsøkonom. analyser i prioriteringen av tiltak mot akseptabel risiko
Redusere klimafotavtrykket og bidra til lavutslippssamfunnet	• Redusere direkte utslipp fra biogassproduksjon, N-rensing og avløpsvann • Redusere energiforbruk og fotavtrykket fra bruk og øke energiproduksjonen • Redusere forbruket og fotavtrykket fra kjemikalier og øvrige innsatsfaktorer • Redusere avtrykket fra investeringer og drift m/ BREEAM & LCA/LCC analyser • Bidra til utslippsreduksjoner i andre sektorer m/biodrivstoff og slamprodukter
Verdiskaping ved gjenvinning og bruk av ressursene i vann, avløpsvann og slam	• Nye anlegg designes for ressursgjenvinning som balanserer miljø og økonomi • Øke produksjon av varme og strøm fra avløpsvann og på vannforsyningsanlegg • Øke produksjonen av biogass på egne anlegg eller i samarbeid med andre • Bedre kvalitet på slam og biorest for å øke potensialet for bruk og ev. salg • Øke produksjon av råstoff til gjødselprodukter
Effektive VA-tjenester og akseptable VA-gebyr	• Optimalisere infrastrukturen for bærekraftige kostnader i levetiden • Optimalisere energibruk, kjemikalier og øvrig forbruksmateriell • Økt grad av digitalisering og automatisering • Skape sammenhengende verdikjede for tjenesteproduksjonen, fysisk og digitalt • Skape inntekter fra salg av gjenvunne ressurser som reduserer selvkost
Organisering og kompetanse for omstilling og styrking av rekruttering	• Styrke kjernekompetanse i VA-organisasjonen eller v/interkommunalt samarbeid • Aktivt bærekraftarbeid synliggjøres for å øke attraktiviteten mht. rekruttering • Hindre kryss-subsidiering mot selvkost ved regnskaps- og organisatoriske skiller

Som det framgår av strategien er det nødvendig for alle norske kommuner å se på organisering og attraktivitet, for å klare å rekruttere nødvendig kompetanse som omstillingene krever.

Investeringsbehovet i de kommunale vann- og avløpstjenestene i Norge fram til 2040 anslås til mellom 350 – 400 milliarder kr¹ og der fornyelsen av ledningsnettet utgjør en svært stor andel. Dersom det ikke skjer effektivisering for å redusere investeringsbehovet og i driften, vil gebyrveksten i mange kommuner både dobles og tredobles sammenlignet med dagens nivå.

¹ NV rapport 259/2021. Kommunalt investeringsbehov 2021-2040 estimert til 332 mrd.kr. Ikke medtatt nye krav til avløpsrensing; nitrogenrensing som følge av tilstanden i Oslofjorden og nytt avløpsdirektiv.

4.2 Dagens bemanning på renseanleggene

I dag er drift av renseanleggene organisert i VA-avdelinger i de kommunaltekniske virksomhetene i kommunene. Drift av renseanlegg utgjør pr. i dag ca. 19 årsverk i de tre kommunene, til sammen 1,3 ingeniørårsverk og 17,7 driftsoperatører og andre fagarbeiderårsverk, som vist i tabell 4.1. Alle de sju renseanleggene i kommunene er rene kjemiske anlegg uten biologisk rensing. På Knarrdalstrand renseanlegg i Porsgrunn, som er et interkommunalt anlegg for Skien og Porsgrunn, er det også produksjon av biogass. Antall renseanlegg og størrelsen på disse har betydning for kostnader og bemanning.

Dersom vi sammenligner de tre kommunene ser vi at Porsgrunn har en stordriftsfordel ved at avløpsvannet fra ca. 70 000 personer blir rensert i fire anlegg av deres driftsorganisasjon på ca. 8 årsverk, som gir 0,12 årsverk pr. 1000 person tilknyttet. I Bamble renses avløpsvannet til bare ca. 13 000 personer i deres 3 anlegg med en driftsorganisasjon på ca. 5 årsverk, som gir 0,37 årsverk pr. 1000 person. Skien ligger imellom med rensing av avløpsvannet fra ca. 19 000 personer i ett anlegg med ca. 6 årsverk, som gir 0,34 årsverk pr. 1000 person. En samlet organisasjon vil gi ca. 19 årsverk for rensing av avløpsvannet fra ca. 100 000 personer, som gir 0,19 årsverk pr. 1000 person.

Dersom bemanningen for denne samlede organisasjonen hadde vært på nivå med Porsgrunn, ville det gitt en reduksjon på antall årsverk fra 19 til 12 årsverk. Dersom vi legger gjennomsnittet på 0,2 årsverk pr. 1000 personer til grunn for en illustrasjon, ville Bamble gjennom et slikt samarbeid klart seg med 2,6 årsverk. Selv om dette er en veldig teoretisk vurdering, er formålet med illustrasjonen at størrelsen på driftsorganisasjonen har betydning for hvor mange årsverk det er behov for. Det må være en minimumsbemanning med rett kompetanse for å utføre de nødvendige arbeidsoppgavene, samt vaktordninger m.m. I en framtidig driftsorganisasjon for drift av nitrogenrenseanlegg, der bemanningen må økes sammenlignet med dagens, vil det være mulig å redusere økningen av bemanning og kostnadsveksten ved å samarbeide om driften.

Tabell 4.2. Bemanning drift av renseanlegg i Grenland i 2023

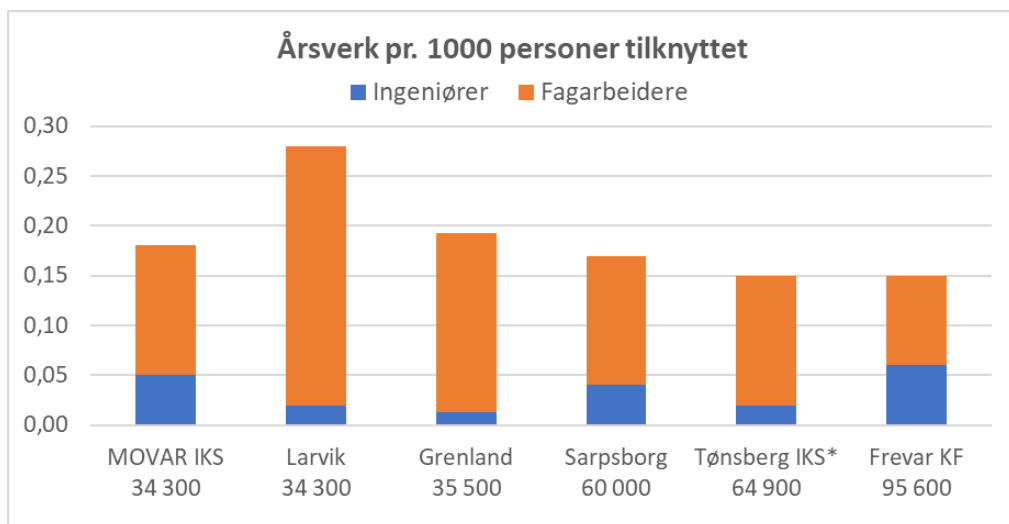
Kommuner i Grenland	Skien	Porsgrunn	Bamble	SUM
Antall interkommunale renseanlegg	1			1
Antall kommunale renseanlegg	1	3	3	7
Persontilknytning til renseanlegg	18 600	68 100	12 900	99 600
Veid tilknytning personer pr. renseanlegg	18 600	45 400	7 500	35 500
Overholdt rensekrav 2022, % innb. tilkn.	0 %	100 %	74 %	78 %

Drift av renseanlegg	Skien	Porsgrunn	Bamble*	SUM
Avdelingsleder VA	0,2	0,2	0,3	0,7
VA-ingeniører	0,2	0,2	0,2	0,6
Driftsledere avløp	0,7	0,6		1,3
Disponering av slam, slamtransport	2,0	0,8		2,8
Driftsoperatør/fagarbeidere RA	2,5	4,5	4,3	11,3
Fagarbeidere felles ressurser		1,3		1,2
Elektro/automasjon felles ressurser	0,7	0,4		1,1
SUM årsverk	6,3	8,0	4,8	19
Årsverk pr/1000 persontilknytning til RA	0,34	0,12	0,37	0,19

*) Et av fagarbeiderårsverkene på drift renseanlegg er vakant

4.3 Dagens bemanning sammenlignet med andre kommuner og selskap

Figur 4.2 sammenligner dagens bemanning på drift av renseanlegg mellom utvalgte kommuner og selskap som anses relevante. Tabell 4.3 viser mer detaljert antall og størrelse på renseanlegg som sammenlignes. Kommunene/selskapene er sortert etter veid tilknytning til renseanlegg, som beregnes ut fra %-andelen av persontilknytningen som er tilknyttet renseanlegg med ulike størrelse. Mange mindre anlegg er en kostnadsdriver/krever mer bemanning pr totalt antall personer som er tilknyttet enn kommuner/selskap med ett stort anlegg. Totalbemanningen på anleggene i Grenland ligger på et forventet nivå sammenlignet med de andre, men andelen ingeniørårsverk er lav.

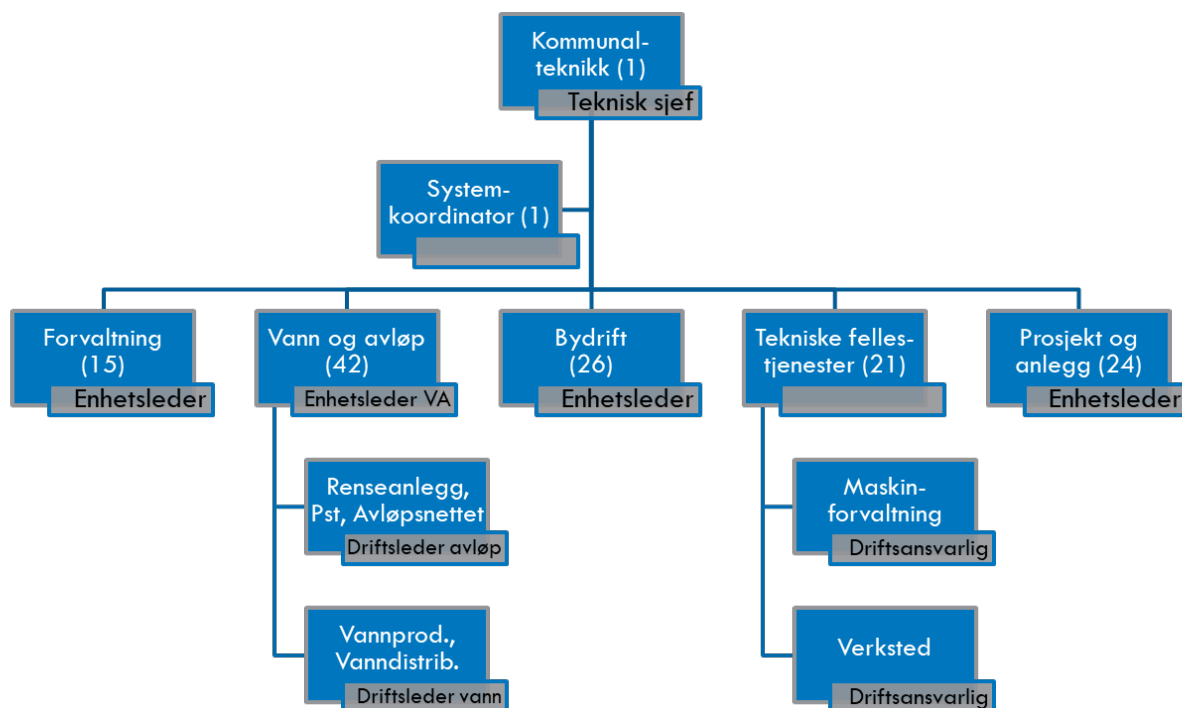
Figur 4.2. Sammenligning av bemanning i ulike kommuner og selskap.

Tabell 4.3. Bemanning på dagens renseanlegg i Grenland sammenlignet med en del andre

Anlegg	Rense-prosess	Biogass-anlegg	Dim.kap. PE (krit.)	Person-tilkn.	RA-ansvarlig	Prosess-ing.	Drifts-ing.	Drifts-leder	Drifts-operatør	Fagarb-eidere	SUM	Årsverk/1000 Pe.tilkn.
Frevar KF			120 000	95 633	1,5	2,0	2,6		6	2,5	14,6	0,15
Øra	P	CBG							Ingeniørårsverk		6,1	0,06
Kverndalen		Drivstoff							Fagarbeid. årsverk		8,5	0,09
Tønsberg RA IKS			174 000	83 000	1,0	1,0			11,0	-	13,0	0,16
Tønsberg	PO	Nei	160 000	73 000					Ingeniørårsverk		2,0	0,02
Bekkevika	PO		10 000	7 000					Fagarbeid. årsverk		11,0	0,13
Søbyholmen	PO		4 000	2 000								
To små	P			1 000								
MOVAR IKS				70 000	0,6	1,0	2,0	1,0	6,0	1,9	12,5	0,18
Fuglevik	P	Ja	192 000	45 000					Ingeniørårsverk		3,6	0,05
Kambo (legges ned)	P		26 000	18 000					Fagarbeid. årsverk		8,9	0,13
Hestevold	P		9 900	7 000								
Grenland			143 430	99 750	0,6	0	0,45	1,3	13,6	2,3	18,3	0,18
Knardalstrand	P	Ja	82 500	54 000	0,1		0,05	0,6	5,3	1,6	7,7	0,11
Heistad	P		13 000	13 240								
Langangen (13)	P		3800	700								
Oklungen (13)			130	110								
Elstrøm	P		25 500	18 600	0,2		0,2	0,7	4,0	0,7	5,8	0,31
Salen/Langesund	P		14 000	9 600	0,3		0,2		4,3		4,8	0,37
Herre (13)	P		3 000	1 300					Ingeniørårsverk		1,1	0,011
Rakkestad (13)	P		1 500	2 200					Fagarbeid. årsverk		17,2	0,17
Sarpsborg			63 200	60 850	0,5	1	1	1	6	1	10,5	0,28
Alvim	P	Ja	62 100	60 000					Ingeniørårsverk		2,5	0,04
Isfoss (legges ned)	P		1 100	850					Fagarbeid. årsverk		8	0,13
105 pumpestasjoner										4	4	
Larvik				49 000	1,0				12,5		13,5	0,28
Lillevik	P	Ja	65 000	40 000					Ingeniørårsverk		1,0	0,02
4 små RA nord, erstattet	P			9 000					Fagarbeid. årsverk		12,5	0,26

4.4 Organisering av renseanleggsdriften i kommunenes VA-avdelinger

4.4.1 Skien kommune

Figur 4.3 Organisering av kommunalteknisk virksomhet i Skien kommune 2023

Figur 4.3 viser organiseringen av kommunalteknisk virksomhet i Skien kommune som har til sammen 130 årsverk. Det er for tiden 8 vakante stillinger.

Tabell 4.4 viser hvordan årsverkene på drift av avløpsrensing og slamhåndtering i Skien er integrert med drift av andre tjenestefunksjoner på vann- og avløp, samt med ansatte fra tekniske fellestjenester og forvaltningsenheten. Det framgår av tabellen at ingeniørårsverkene på VA-avdelingen jobber på alle de fire VA-tjenestefunksjonene. I den operative driften er det noe integrasjon mellom avløpsrensing og avløpstransport, der driftsleder avløp er felles og ved at en av operatørene på pumpestasjonsdriften jobber et halvt årsverk på renseanlegg. 4 hele årsverk jobber med avløpsrensing og slamhåndtering. Det er fire fagarbeiderårsverk på elektro og automasjon på kommunalteknikk. Disse fagekspertene benyttes på alle funksjoner. Stab og forvaltningsavdelingen er sammen med virksomhetsleder felles for hele kommunalteknikk. For tiden er det kun en tredjedel årsverk (fordelt på de tre kommunene i Grenland) som arbeider direkte med KVVU'en for framtidig avløpsrensing. På kommunens avdeling for prosjekt og anlegg, er det ingen prosjekter eller anlegg som vedrører renseanleggene.

Oppsummert er det 6,3 årsverk som jobber med drift av avløpsrenseanlegg, 4 personer på heltid, en person på 70 % og en person på 50 %. De resterende årsverket er fordelt på seks personer.

Tabell 4.4. Ansatte på VA-avdelingen i Skien – Fordeling av årsverk på ulike tjenestefunksjoner

VA-avdelingen i Skien Årsverk *	Årsverk sum %	Forvalt. Strat.pl. Prosjekt	Rense- anlegg drift	Avløps- nett drift	Vann- produk. drift	Vann- nett drift	Vei/ Park/ Idrett
Avdelingsleder VA	100	40	20	20	10	10	
VA-ingeniører/KVVU RA*	333	143	20	100	50	20	
GIS drift fra forvaltning*	50			25		25	

Prosjektleder KVA	33	33					
Driftsleder avløp	100		70	30			
Fagarbeidere, FA, RA	200		200				
Disponering av slam	200		200				
Slamspyling/tømme	600			580			20
FA pumpestasjon	400		50	350			
FA avl.nettet/kamerasj.	400	120		280			
Driftsleder vann	100				50	50	
FA vannrensing	200				150	50	
FA vannledn./rørleggere	500					500	
Lekkasjesøker	200					200	
FA vei tekn.fellestjen.	480					120	360
FA Elektro/automatj.*	400		70	70	70	70	120
SUM	4263	30	630	1455	330	1045	500

*) Årsverk fra andre avdelinger enn VA-avdelingen. FA: Fagarbeidere

Tabell 4.5. Årsverk stab og forvaltning i Kommunalteknikk Skien

Stab og forvaltning i Skien	Årsverk sum %	Virksom ledelse	Strateg. planleg.	Forvalt. oppga.	Støttefunksj.	Utbygg. prosj.	Strat. planRA*
Virksomhetsleder	100	70	30				
Prosjektleder KVU RA*	33						33
VA-ing./Utbyggingsing.	200			120		80	
Saksbeh. VA/utslipp	400			400			
Abonnentservice VA	100			100			
Dataing./fagsystem	150		50		50	50	
Økonomi/merkantilt	100				100		
Ingeniører vei	200					200	
Konsulent trafikk/grønt	490					490	
SUM	1773	70	80	620	150	820	33

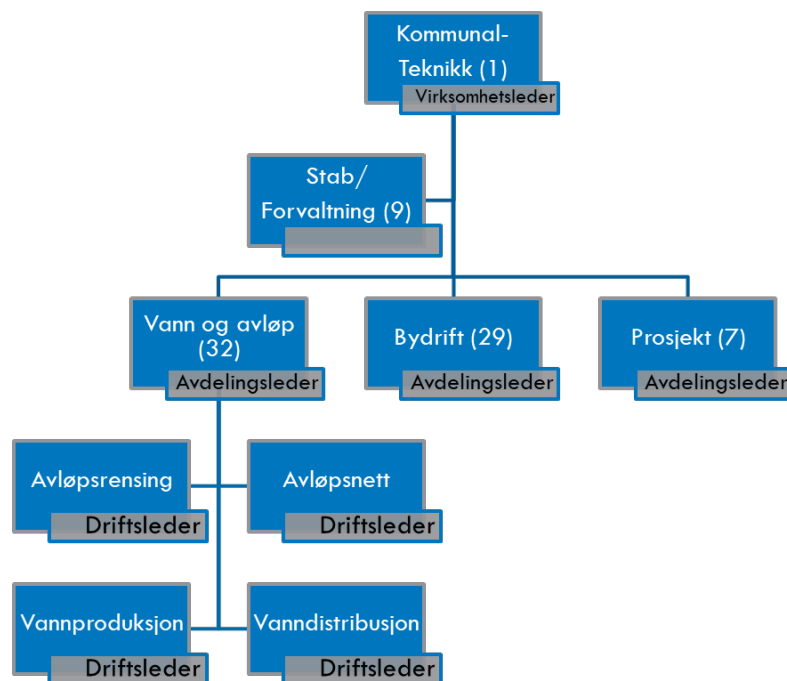
*) Inkl. i tabell VA-avdelingen under Forvaltning, strategisk planlegging og prosjekter

Tabell 4.6. Årsverk Skien kommunes prosjekt og anleggsavdeling. Alle VA-prosjektene er ledningsnett.

Prosjekt og anlegg Skien, ingen RA-prosjekter	Årsverk sum %	Avløp plan og prosjekt	Avløp utbygg.	Vann plan og prosjekt	Vann utbygg.	Vei/park utbygg.	Verksted
Avdelingsleder	100	20	20	20	20	20	
Prosjektledere VA-pr.	700	350		350			
Anleggsledere VA pr.	300	50	100	50	100		
Bas VA-anlegg	300		150		150		
FA VA-anlegg (inkl.lærl.)	900		450		450		
Renholder	80		40		40		
SUM	2300	420	720	420	720	20	

FA: Fagarbeidere

4.4.2 Porsgrunn kommune

Figur 4.4 Organisering av kommunalteknisk virksomhet i Porsgrunn kommune 2023

Figur 4.4 viser organiseringen av kommunalteknisk virksomhet i Porsgrunn kommune med til sammen 78 årsverk. Det er for tiden ingen vakante stillinger.

Tabell 4.7 viser hvordan årsverkene på drift av avløpsrensing og slamhåndtering i Porsgrunn er integrert med drift av andre tjenestefunksjoner på vann- og avløp, samt med ansatte fra tekniske fellestjenester og forvaltningsenheten. Det framgår av tabellen at ingeniørårsverkene på VA-avdelingen jobber på alle de fire VA-tjenestefunksjonene. I den operative driften er det noe integrasjon mellom avløpsrensing og avløpstransport. 4 hele årsverk jobber med avløpsrensing og slamhåndtering og 1,9 årsverk har dette som en hovedoppgave. Det er fire fagarbeiderårsverk på elektro og automasjon som arbeider på alle fire tjenestefunksjonene.

Stab og forvaltningsavdelingen er sammen med virksomhetsleder felles for hele kommunalteknikk. For tiden er det kun en tredjedel årsverk (fordelt på de tre kommunene i Grenland) som arbeider direkte med KVVU'en for framtidig avløpsrensing. På kommunens avdeling for prosjekt og anlegg, er det ingen prosjekter eller anlegg som vedrører renseanleggene.

Oppsummert er det 8 årsverk som jobber med drift av avløpsrenseanlegg, fire personer på heltid, en person på 80 %, en person på 60 % og en person på 50 %. De resterende to årsverkene er fordelt på sju personer.

Tabell 4.7. Ansatte på VA-avdelingen i Porsgrunn – Fordeling av årsverk på ulike tjenestefunksjoner

VA-avdeling Porsgrunn Årsverk *	Årsverk sum %	Forvalt. Strat.pl. Prosjekt	Rense- anlegg	Avløps- nett	Vann- produk.	Vann- nett	Vei/ Park/ Idrett
Avdelingsleder VA	100	60	10	10	10	10	
VA-ingeniører	100	90	5		5		
VA-forvalt/strat. stab*	153	117	35				

Driftsledere avløp	200	60	60	70			10
Fagarbeidere RA	500		450	50			
Slamspyling/tømming	300		80	175		20	25
FA pumpestasjoner	400			400			
FA avl.nett/kamerasj.	200			150		50	
Driftsled. vann/elektro	200	70	10	10	40	60	10
FA vannrensing	200				150	50	
FA vannledn./rørleggere	400	200				180	20
Lekkasjesøker	100					100	
Elektro/aut. felles	100	10	40	10	20	10	10
Mek./platearb. felles	200		110	25	40	5	20
FA vei fra bydrift	90		10	20	40	20	
SUM	3243	610	800	920	305	505	95

FA: Fagarbeidere

Tabell 4.8. Årsverk stab og forvaltning i Kommunalteknikk Porsgrunn

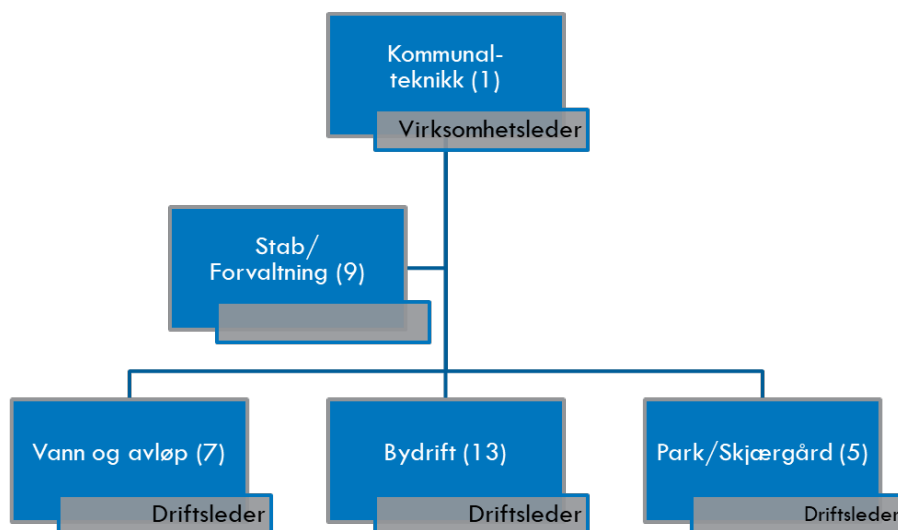
Stab og forvaltning Porsgrunn	Årsverk sum %	Virksom ledelse	Strateg. planleg.	Forvalt. oppga.	Støtte- funksj.	Utbygg. prosj.	Strat. plan RA
Virksomhetsleder	100	60	40				
Prosjektleder KVV	33						33
VA-ingeniører	100		60	40			
Utbyggingsingeniører	200			120		80	
Saksbehandling VA	300			240			60
Abonnentservice VA	30			30			
Dataing./fagsystemer	300			40	210		50
Kvalitet og HMS	70			30	30		10
Økonomi/merkantilt	100				100		
SUM	1233	60	100	500	340	80	153

Tabell 4.9. Årsverk Porsgrunn kommunes prosjektavdeling. Alle VA-prosjektene er ledningsnett.

Prosjekt Porsgrunn Ingen RA-prosjekter	Årsverk sum %	Avløp plan og prosjekt	Avløp utbygg.	Vann plan og prosjekt	Vann utbygg.	Vei/park utbygg.	Verk- sted
Avdelingsleder Prosjekt	100	50	5	40	5		
Prosjektledere	500	200	50	200	50		
Oppmålingsingeniør	100	40	10	40	10		
Anleggsleder (bydrift)	100	0	30	0	30	40	
FA VA-anlegg (bydrift)	450	0	225	0	225	0	
SUM	1250	290	320	280	320	40	

FA: Fagarbeidere

4.4.3 Bamble kommune

Figur 4.5 Organisering av kommunalteknisk virksomhet i Bamble 2023.

Figur 4.5 viser organiseringen av kommunalteknisk virksomhet i Bamble kommune som for tiden har 35,7 årsverk, hvorav 7,5 vil være vakante fra 1/1-2024. Fire av de vakante stillingene skyldes etablering av et interkommunalt selskap for brannvesen i Grenland. Drift av renseanlegg og vannverk berøres ikke av dette.

Tabell 4.10 viser hvordan VA-ingeniøren i kommunen arbeider på alle de fire tjenestefunksjoner på vann og avløp samt på øvrige kommunaltekniske oppgaver. Driftsleder VA er også felles for alle fire VA-funksjoner. Det er tre hele årsverk knyttet til drift av renseanlegg, 1 årsverk utføres av to personer med 50 % ansvar for avløpsrensing og en annen person bidrar med 0,25 årsverk. I den operative driften er det noe integrasjon mellom avløpsrensing og avløpstransport. 4 hele årsverk jobber med avløpsrensing og slamhåndtering og 1,9 årsverk har dette som en hovedoppgave.

Øvrige personer som jobber i virksomhetens stab med forvaltningsoppgaver og prosjekter, jobber ikke direkte med avløpsrensing. For tiden er det kun en tredjedel årsverk (fordelt på de tre kommunene i Grenland) som arbeider direkte med KVVU'en for framtidig avløpsrensing.

Oppsummert er det 4,7 årsverk som jobber med drift av avløpsrenseanlegg, tre personer på heltid og to personer på 50 %. Det øvrige 0,7 årsverk er fordelt på 3 personer.

Tabell 4.10. Ansatte på VA-avdelingen i Bamble – Fordeling av årsverk på ulike tjenestefunksjoner

VA-avdelingen Bamble Årsverk *	Årsverk sum %	Forvalt. Strat.pl. Prosjekt	Rense- anlegg	Avløps- nett	Vann- produk.	Vann- nett	Vei/ Park/ Idrett
Ingeniør VA (stab)*	100	25	15	15	15	15	15
Prosjektleder KVVU RA*	33	33					
Driftsleder VA	100	20	27,5	12,5	27,5	12,5	
FA primær avløpsnett	220			120		50	50
FA primært RA	500		325	25	125	25	
FA RA og VV 50 %/50 %	200		100		100		
Rørleggerkontroll	60	30		15		15	

FA fra øvrig komm.tek*	520			10			510
SUM	1733	108	468	198	268	118	575

FA: Fagarbeidere. Ett FA-årsverk på RA er vakant

Tabell 4.11. Årsverk stab og forvaltning i Kommunalteknikk Bamble

Stab og forvaltning Bamble	Årsverk sum %	Virksom ledelse	Strateg. planleg.	Forvalt. oppga.	Støtte- funksj.	Utbygg. prosj.	Strat. plan RA
Virksomhetsleder	100	100					
Prosjektleder KVV	33						33
Avd.ing. VA (VA-drift)*							
Prosj. VA (VA-prosjekt)*							
Abonnentservice	100			100			
SUM	233	100	0	100	0	0	33

*Avdelingsingeniør VA er overført til tabell VA-avdelingen og Prosjektleder VA er overført til tabell

Tabell 4.12. Årsverk på investeringsprosjekter og anleggsvirksomhet i Bamble. VA er ledningsnett.

Prosjekt Bamble, Ikke egen avdeling Ingen RA-prosjekter	Årsverk sum %	Avløp plan og prosjekt	Avløp utbygg.	Vann plan og prosjekt	Vann utbygg.	Vei/ park utbygg.	Verk- sted
Prosjektledere (stab)	200	80	10	80	10	20	
FA øvrig komm.tekn.*	100						100
FA anlegg øv.komm.t.*	300		150		150		
SUM	600	80	160	80	160	20	100

*) To fagarbeidere blir vakante fra 1.1.2024

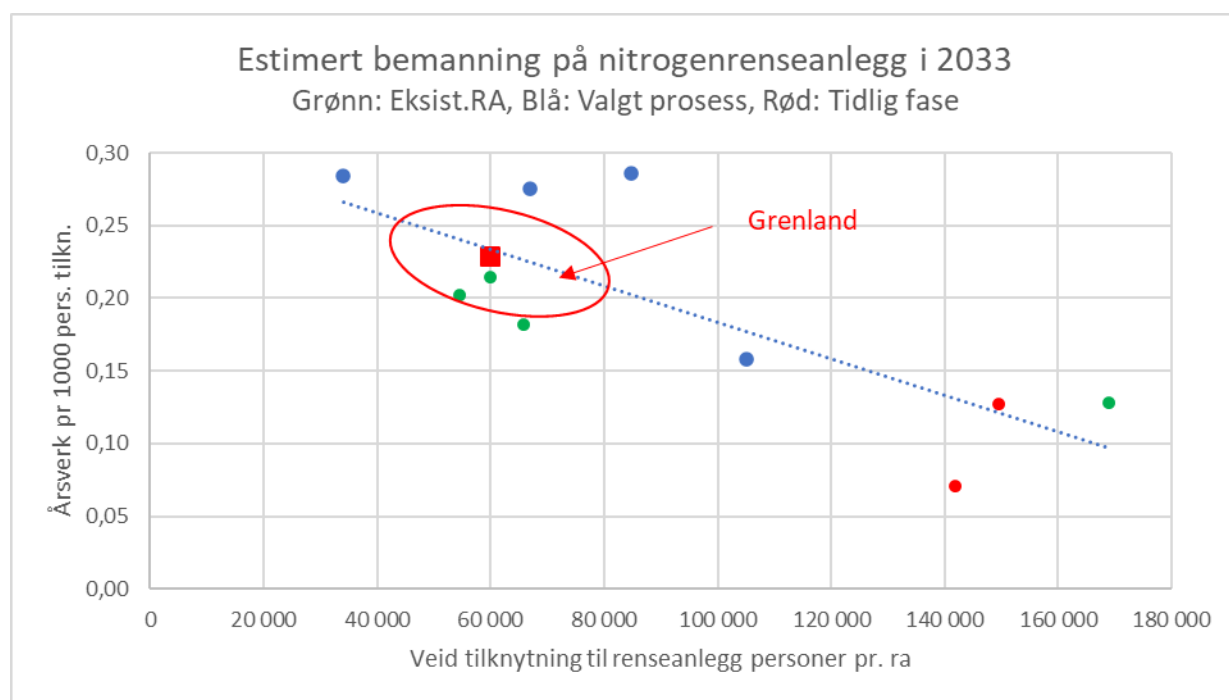
4.5 Vurdering av kompetansebehov og bemanning med nitrogenrensing

Tabell 4.13 viser alternativene for renseanleggsinfrastruktur som utredes og valget vil ha betydning for framtidig bemanning på avløpsrensing i regionen.

Tabell 4.13. Alternativene for renseanleggsinfrastruktur med tilknytning i 2033 (+ 0,5 % pr. år).

Renseanlegg	Alternativ 0		Alternativ 2A		Alternativ 4		Alternativ 5	
	Person- tilknytning	Avløpsvann kommuner	Person- tilknytning	Avløpsvann kommuner	Person- tilknytning	Avløpsvann kommuner	Person- tilknytning	Avløpsvann kommuner
Elstrøm	19 600	Skien	90 200	Knardalstr.: Skien og Porsgrunn	19 600	Elstrøm: Skien	76 300	Knardalstr.: Skien og Porsgrunn
Knardalstrand	56 700	Skien og Porsgrunn			56 700	Knardalstr.: Skien og Porsgrunn		
Heistad	13 900	Porsgrunn			24 400	Salen: Porsgrunn og Bamble		
Salen	10 500	Bamble	10 500	Salen: Bamble			24 400	Salen: Porsgrunn og Bamble
Sum til- knytning til RA	100 700		100 700		100 700		100 700	
Veid tilknytn. per RA	38 754		81 890		41 653		63 724	

Figur 4.6 viser resultatet av vurdert bemanningsbehov for ulike andre nitrogenrenseanlegg. Tabell 4.14 viser hvilke kommuner og selskap som inngår i grunnlaget. Resultatene viser at størrelsen på anleggene har stor betydning for bemanning i årsverk pr. person tilknyttet. Men det er også mange andre forhold som avgjør bemanningsbehovet som biogassanlegg, ev. renseprosess med fosforgjenvinning, ev. tilleggssanseanlegg før rensing av overløp, ekstra rensetrinn for fosforrensing samt ev. anlegg for pyrolysebehandling av bioresten (slam etter biogassproduksjon). Den røde firkanten i figuren angir årsverk pr. 1000 personer tilknyttet for renseanlegg for alternativ 5 (to mellomstore renseanlegg) gitt middelverdien for vurdert bemanningsbehov i figur 4.6. Flere anlegg gir større behov. Bemanningsbehovet anslås ut fra dette til mellom 22 til 25 årsverk, avhengig av antall renseanlegg basert på middelverdien. Mer avanserte renseprosesser med ressursgjenvinning m.m. vil kreve mer. Bemanningsbehovet ved nytt overføringsledningsnett som kreves for reduksjon av antall renseanlegg, er ikke medregnet i disse vurderingene og kommer i tillegg.

Grønn: Eksisterende N-renseanlegg, Blå: Valgt renseprosess eller under bygging, Rød: Tidlig fase utredning, prosess ikke valgt
Figur 4.6. Vurdering av bemanningsbehov etter at anleggene er bygget.

Tabell 4.14. Anleggene det er sammenlignet med og som er vist i figur 4.7

N-renseanlegg under bygging eller planlagte anlegg.							Årsverk, grovt estimert driftsorganisasjon e/utbygging					
Virksomhet	N-renseanlegg	Dim.kap. N-PE	Tillegg RA	Biogass-anlegg	Perstilkn. 2033	Tilkn./ RA	Ing-eniør	Fag-arbeider	Sum	Ing-eniør	Fag-arbeider	Sum
							Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk/ 1000 p	Årsverk/ 1000 p	Årsverk/ 1000 p
NRVA IKS*	NRA ¹	180 000	Overløp.RA	TH/LBG	169 000	169 000	3,5	18	21,5	0,02	0,11	0,13
N.Vestfold	Slagen ³	180 000		*	149 600	149 600			19			0,13
Dram.reg. IKS	Nordbykollen ³	200 000		*	142 000	142 000	2,0	8	10	0,01	0,06	0,07
Frevar KF	FARA ²	122 000	Overløp.RA	TH/CBG	105 000	105 000	6,1	10,5	16,6	0,06	0,10	0,16
Grenland	2-4 anlegg ³	-		*	100 700	60 000	3,0	20	23	0,03	0,20	0,23
Movar IKS	Fuglevik ²	100 000	P-gj.vinn	+Pyrolyse	84 700	84 700	5,8	18,4	24,2	0,07	0,22	0,29
Sarpsborg	Alvim ²	95 000	P-gj.vinn	Rehab.	67 000	67 000	1,6	16,9	18,5	0,02	0,25	0,28
Ullensaker*	Gardermoen ¹	120 000	Etterpol.98% P	Rehab	66 000	66 000	2,0	10	12	0,03	0,15	0,18
Lillehammer	Lillehammer ¹	80 000		Gjøvik	60 000	60 000	2,0	5,5	7,5	0,03	0,09	0,13
NFR IKS	Nordre Follo ¹	120 000		Rehab	54 600	54 600	2,0	9	11	0,04	0,16	0,20
Larvik	Lillevik ²	50 000		Rehab.	44 000	34 000	3,5	9	12,5	0,08	0,20	0,28

* Biogassløsningen er ikke avklart. LUP-samarbeidet vurderer behov for tre regionale anlegg (Drammensregionen, Nordre Vestfold og Grenland)

1) Eksisterende N-renseanlegg, 2) Valgt renseprosess eller under bygging, 3) Tidlig fase utredning, prosess ikke valgt

Tabell 4.15. Kompetansebehovet som vurderes på ulike anlegg/kommune/selskap

Renseanlegg	Dagens kompetanseprofil	Vurdert behov for styrking av kompetansen
NRA*	6 driftsoperatører med kjemiprosess. 2 av 3 prosessing. m/ doktorgrad; 50 % vannverk og renseanlegg Egen kvalitetssjef for RA og VV	Nytt biogassanlegg settes i drift fra 2025, må øke antall driftsoperatører med minimum 5 årsverk. Sertifisert for ISO 9001, 14001, 27001, 45001.
N.Vestfold	Sammenslåing av fem renseanlegg	19 årsverk totalt er vurdert basert på mulighetsstudien dersom ett renseanlegg
Dram.reg.IKS	Nedlegging av seks kommunale anlegg. Prosess for nytt anlegg er ikke valgt	1 ingeniørårsverk + 8 operatører + leder for selskapet med relevant ingeniørkompetanse
FARA	Alle driftsoperatører fagbrev kjemiprosess. En doktoringeniør, to m/mastergrad og 2 bachelorgrad	Nytt anlegg MBBR + to nye rånetanker + oppgradering til biodrivstoff (CBG) Vurderer å øke med to driftsoperatører
Fuglevik	En prosessingeniør og en driftsoperatør med kjemiprosessfag	Økt bem. er vurdert av COWI; + 10 årsverk; 2,3 ingeniører og 9,4 fagarbeidere. Tre ra nedlegges
Alvim	En operatør med kjemiprosessfag En laboratorieingeniør	MBA med fosforgjenvinning, ett ra nedlegges + 1 prosessingeniør og 2 driftsoperatører
Gardermoen*	Ingen operatører m/kjemiprosessfag To ing. m/prosessfaglig kompetanse	Fordobling av kapasiteten pågår MBBR prosess Et anlegg nedlegges. Ikke behov for økt bem.
Lillehammer*	To med kjemiprosessfaglig komp.	Ev. nye krav kan endre behovet
Nordre Follo*	5 prosessoperatører og 1 prosessingeniør (www.nfra.no)	Anlegget er under rehabilitering.
Lillevik	Ingen ansatte med kjemiprosessfag Tre små renseanlegg nord i kommunen erstattes med et nytt	MBBR prosess er valg + en prosessingeniør (også for vannverket) og en driftstekniker

*) Dagens renseanlegg har nitrogenrensing

4.6 Attraktivitet mht. rekruttering av ønsket kompetanse

De fleste kommuner erfarer at det er krevende å rekruttere ønsket kompetanse til VA-virksomhetene. Norsk Vann har gjort vurderinger av rekrutteringsbehovet i årene framover som følge av økte myndighetskrav og store investeringsbehov. Bransjen står også overfor et generasjonsskifte, der mange av dagens ansatte vil gå av med pensjon i nær framtid.² For å kunne opprettholde dagens nivå av ingeniører og sivilingeniører i kommunesektoren (kommuner og interkommunale selskap) må det rekrutteres rundt 30 nye pr. år fram til 2050; 77 % ingeniører og 23 % sivilingeniører.

Trenden de siste årene har vært at kommunesektoren ikke har klart å rekruttere for å opprettholde kompetansen. Tabell 4.16 viser at til tross for en økning av antall ingeniører og sivilingeniører i bransjen på 17 % fra 2013 til 2014 er antallet redusert med 17 % i kommunesektoren. Konsulentfirmaene har derimot økt antall ingeniører og sivilingeniører med 55 % i samme periode. Antall driftsoperatører i kommunesektoren er redusert med 4 % fra 2014 til 2020, og det har vært en nedgang i antallet generelt.

² NV.Rapport 258/2020. Rekrutteringsbehov i vannbransjen. Status og prognoser 2020 – 2050.

Det foreligger ingen oversikt over rekrutteringssituasjonen for andre typer fagarbeidere som sektoren trenger som bl.a. elektro og automasjon og mekanikere.

Tabell 4.16 Endring av antall fagfolk i vannbransjen fra 2013/2014 til 2020

Gruppe	Kommuner/ interkom.selskap	Konsulent- firmaer	Stat og andre	Totalt
Sivilingeniører	254 → 210 (-17%)	590 → 1040 (+76%)	30 → 30	874 → 1 280 (+46%)
Ingeniører	841 → 701 (-17%)	410 → 510 (+24%)	30 → 30	1281 → 1211 (-3%)
Ing. og siv. Ing.	1095 → 911 (-17%)	1 000 → 1550 (+55%)	60 → 60	2155 → 1521 (+17%)
Driftsoperatører	3010 → 2 879 (-4%)			3320 → 3039 (-8%)

Kilde: Norsk Vann (2020)

Ifølge Norsk Vann rapporten¹ «har små kommuner ofte problemer med å ansette nye vann- og avløpsingeniører, fordi yngre folk foretrekker større ingeniørmiljøer og mer utfordrende oppgaver. Antallet ingeniører i små kommuner er ofte under 3 – 4, og de har gjerne ansvar både for vei, vann og avløp. Det er da meget vanskelig å opprettholde oppdatert kunnskap om den beste teknologien og beste praksis på vann- og avløpsområdet, og få gjennomført større oppgraderingsarbeider.

Det har de siste årene foregått en betydelig overføring av ingeniørtekniske oppgaver innen vann- og avløp fra kommunene til konsulentfirmaer. Dette er uheldig når de faglige ressursene i mange kommuner allerede er for svak. For å ha en bærekraftig vann- og avløpsvirksomhet bør enhver ingeniørstab ha en viss kjernekompetanse innen planlegging, prosjektleidelse, fornyelse, drift og vedlikehold. Konsulenter bør brukes ved høyere belastninger enn normalt, og til oppgaver som krever spesialkunnskap. Prosjekteringsoppgaver utføres også ofte av konsulenter med lang erfaring i dette.»

Oppsummert kan vi si at større fagmiljø med faglig interessante oppgaver er viktig for å være attraktiv mht. rekruttering. Norsk Vann har påpekt at kommunesektoren konkurrerer med konsulentfirmaer om VA-kompetanse. Industrien er også en viktig konkurrent for personell med prosessfaglig kompetanse (ingeniører og operatører) som vi trenger til drift og optimalisering av renseanlegg og biogassanlegg. Slik sett er industrien i Grenland både en trussel og mulighet for rekruttering, da regionen både utdanner og har et stort arbeidsmarked for denne typen kompetanse. Kommunenes utfordring blir da å gjøre seg attraktive nok for å klare å rekruttere og beholde kompetansen.

Kommunene må organisere seg slik at de blir attraktive for å rekruttere:

- Prosessoperatører og prosessingeniører
- Andre spesialiserte fagarbeidere (mekanikk, elektro, automasjon)
- Drifts- og vedlikeholdsingeniører
- Prosjektingeniører
- Ledere m.fl.

Viktige faktorer som styrker en virksomhets attraktivitet:

- Et større fagmiljø med mulighet for spesialisering er attraktivt for dyktige fagfolk
- Et godt arbeidsmiljø som også gir mulighet for faglig utvikling
- Konkurransedyktig lønn og arbeidsvilkår
- Ikke skiftarbeid
- Godt betalte vaktordningene i bransjen anses attraktive

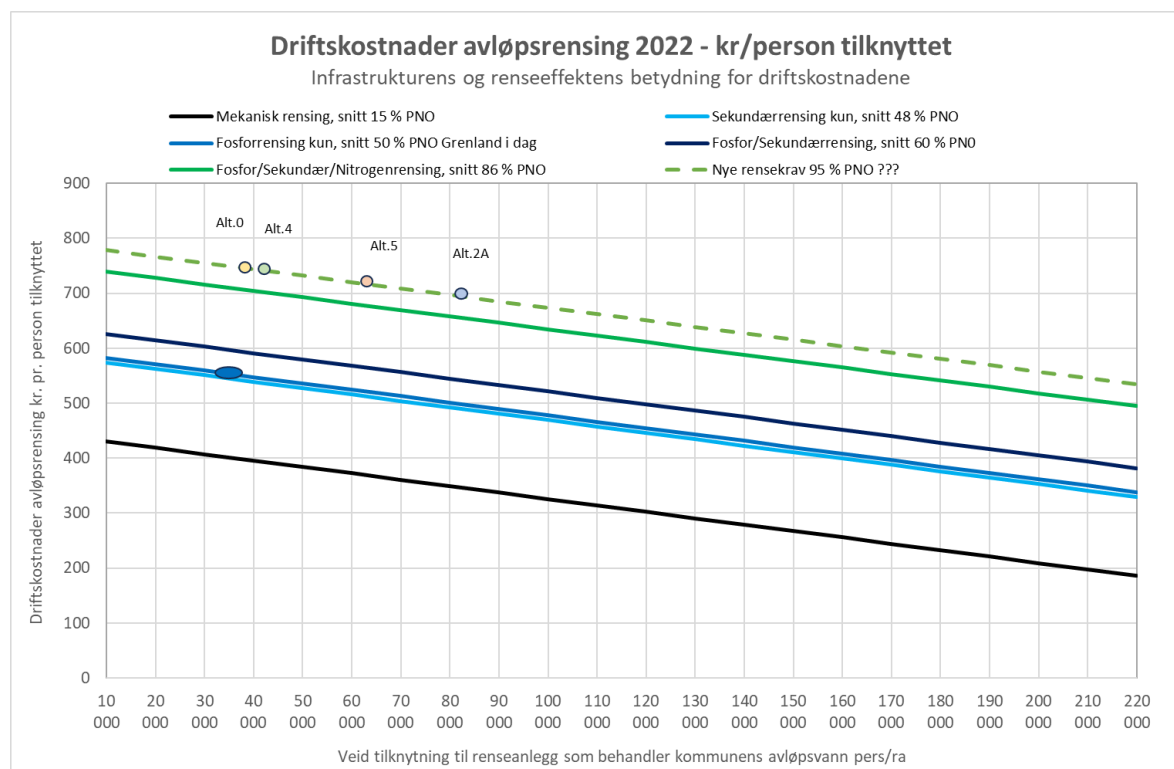
4.7 Kostnadseffektivisering på renseanlegg

For å motvirke gebyrveksten som følge av de store investeringsbehovene og fordi tilgang til nødvendig kompetanse er en minimumsressurs, er kommunene forpliktet til å effektivisere driften. Bemanning på renseanlegg utgjør mellom 20 og 30 % av driftskostnadene avhengig av renseprosess og anleggsstørrelsen (kilde bedreVANN). En felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i Grenland kan være et viktig grep for å klare oppgavene med færre årsverk på avløpsrensing enn om hver kommune med renseanlegg har en egen driftsorganisasjon. Tabell 4.2, som viser dagens bemanning på renseanlegg i Grenland illustrerer dette. Mindre anlegg/mindre kommuner må ha forholdsvis flere ansatte pr. personer som er tilknyttet.

Figur 4.7 viser sammenhengen mellom driftskostnader pr. personer tilknyttet avløpsrensing og antall/størrelse på renseanleggene i kommunene som deltar i bedreVANN, samt betydningen av hvor mye stoff som renses. % PNO er samlet renseeffekt for fosfor, nitrogen og organisk stoff som blir renses. Den mørkegrønne streken predikerer driftskostnadene for kommunene som har nitrogenrensing, der ingen anlegg pr. i dag har over 70 % rensekrav. Den mellomblå streken viser kommuner som kun har fosforrensing. Samlet veid tilknytning til renseanlegg i Grenlandskommunene er vist i figuren med en blå kule. Den stiplede grønne streken på toppen viser estimerte driftskostnader for nye nitrogenrenseanlegg som må oppfylle 80 % renseeffekt for nitrogen eller mer, og hvor de fire alternativene for renseanleggsinfrastruktur er plottet inn. Figuren viser at driftskostnadene må antas å øke med mellom 30 og 40 % sammenlignet med dagens kostnader uten at det skjer en kostnadseffektivisering.

De viktigste kostnadseffektiviseringstiltakene på avløpsrenseanlegg vil være:

- En effektiv driftsorganisasjon; størrelse og optimalisering av egenproduksjon og kjøp av tjenester
- Energieffektivisering
- Optimalisering av alle driftsmidler som inngår i driften som kjemikaliebruk m.m.
- Utnytte mulighetene til digitalisering og automatisering for å redusere alle typer ressursbruk, herunder også manuelle og driftskrevende arbeidsprosesser

Figur 4.7. Predikasjon av driftskostnader basert på faktiske driftskostnader i 80 kommuner basert på statistisk analyse. Plott av alternativene for renseanleggsutbygginger i Grenland med veid tilknytning i 2033. Kilde bedreVANN 2023.

5. Organisering av interkommunalt samarbeid om avløpsrensing

I dette kapitlet beskrives alternativene for organisering av interkommunalt samarbeid og hva som er mest utbredt organisering av interkommunalt samarbeid i vann- og avløpssektoren. I tillegg gjøres det en konkret vurdering av hva som anses mest aktuelt å velge for avløpsrensesamarbeid i Grenland.

5.1 Status for interkommunalt samarbeid i Norge og andre land

Tabell 5.1 viser at i Norge er det 353 kommuner av 356 kommuner som selv har det totale ansvaret for VA-tjenestene overfor abonnentene. I Norge er det kun ett interkommunalt selskap som har totalansvar for produksjon av vann- og avløpstjenester fra vannproduksjon til abonnent og til avløpsrensing med utslipp til resipient. Dette er **GIVAS IKS** i Kongsvingerregionen som ble etablert i 2006. Fra 2024 omfatter samarbeidet fem kommuner. GIVAS er primært et samarbeid om VA-tjenestene, men har også oppgaver på veiområdet for å opprettholde synergier mellom disse kommunaltekniske virksomhetene. VIVA IKS ble etablert i 2014 med Lier, Røyken og Hurum som eiere med ansvar for vann-, avløp- og veitjenestene for sine kommuner. Som følge av kommunesammenslåingen mellom Røyken, Hurum og Asker fra 2020 ble dette interkommunale selskapet oppløst.

De mange små og mellomstore kommunene i Norge gjør at antall personer som er tilknyttet virksomhetene med ansvar for VA-tjenester er lave i Norge sammenlignet med andre land, i snitt 15 000 personer pr. enhet. I Sverige som har dobbelt så mange innbyggere og færre kommuner, er det etablert mange flere interkommunale selskap med ansvar for tjenestene enn i Norge. Gjennomsnittlig tilknytning pr. enhet er hele 50 000 personer. I Danmark som har vesentlig færre kommuner, krever Vandsektorloven at offentlig produksjon av vann og avløpstjenester skal være organisert i aksjeselskap, organisatorisk fristilt fra kommunen som forvaltningsorgan. Konkurransetilsynet regulerer inntektsrammene for selskapene basert på benchmarking og effektiviseringskrav. I Skottland er det ett statlig selskap som har ansvar for tjenestene og med likt gebyr i hele «landet».

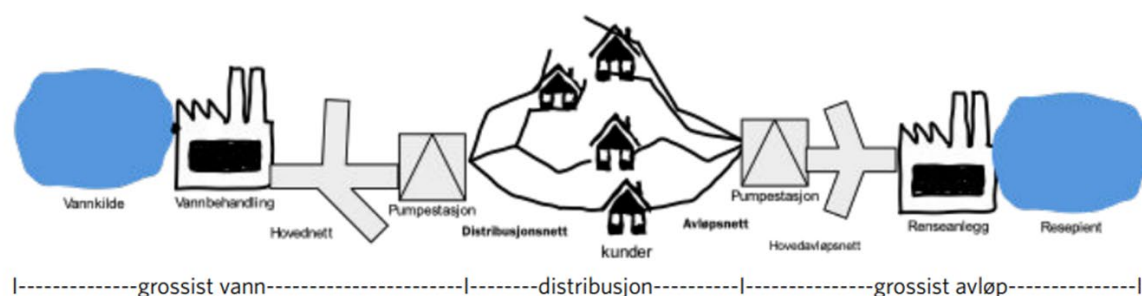
«Mulighetsstudiet for VA-sektoren med samfunnsøkonomiske analyser», som ble utført på oppdrag for Kommunal- og distriktdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i 2022, anbefaler en regional organisering av VA-tjenestene i Norge. Med knapphet på tilgjengelig kompetanse og svært store investeringsbehov, kan en regional organisering være samfunnsøkonomisk lønnsomt. Dette inkluderer både kostnadseffektivitet og økt gjennomføringsevne av nødvendige tiltak.

Tabell 5.1. Virksomheter i Norge og andre land som har totalansvar for VA-tjenester

Land	Antall enheter med totalansvar for VA	Sum personer	Personer per enhet
Norge	353 kommuner og ett interkommunalt selskap 356 kommuner	5,4 mill.	Ca. 15 000 per kommune
Sverige	206 kommuner og interkommunalt selskap 290 kommuner	10,1 mill.	Ca. 50 000
Danmark	197 selskap 98 kommuner	5,8 mill.	Ca. 30 000 per selskap Ca. 60 000 per komm.
Nederland	10 offentlige drikkevannorganisasjoner 21 avløpsrenseorganisasjoner 380 kommuner ansvar for avløpsnett	17,1 mill.	Ca. 550 000 per org. Ca. 45 000 per kommune
Skottland	1 statlig selskap	5,4 mill.	5,4 mill.

Kilde. Mulighetsstudiet for VA-sektoren. Oslo Economics, Cowi og Kinei. 2022.

Selv om det er lite omfang av selskap med totalansvar for VA-tjenestene, er det en rekke samarbeid om deler av tjenesteproduksjonen. Tabell 5.2 gir en oversikt over dette. De fleste interkommunale samarbeid gjelder felles vannverk for produksjon av vann eller samarbeid om felles renseanlegg for behandling av avløpsvann. Disse samarbeidene omfatter ca. 1 million av de ca. 4,6 millioner innbyggerne som er tilknyttet kommunale VA-tjenester i Norge.³

Figur 5.1. Verdikjeden for produksjon av VA-tjenester. Kilde. Norsk Vann rapport 281/2023.

Tabell 5.2 under gir en oversikt over interkommunalt samarbeid i Norge om ulike deler av verdikjeden for produksjon av kommunale vann- og avløpstjenester. Det framgår også av tabellen at alle de interkommunale selskapene er organisert etter lov om interkommunale selskap, IKS, men unntak av Veas AS. Veas er organisert som et konsern med datterselskap for selvkostvirksomhet og for markedsvirksomhet.

Tabell 5.2 Oversikt over interkommunale samarbeid i VA-sektoren i Norge 2023

		Grossist vann	Distribusjon	Grossist avløp
Selskap med interkomm. samarbeid	Kommuner			
Asker og Bærum vannverk IKS	Asker, Bærum			
GIVAS IKS (Kongsvinger-regionen)	Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Eidskog, Sør-Odal (fra 1.1.24)			
Glitrevannverket IKS	Drammen, Lier, Asker, Frogn (kjøp), Holmestrand (Kjøp)			
Blindevannverket	Holmestrand, Drammen			
Hias IKS (Hamar-regionen)	Hamar, Løten, Ringsaker, Stange			
IVAR IKS (Stavanger-regionen)	Klepp, Sola, Gjesdal, Hå, Kvitsøy, Randaberg, Sandnes, Time, Strand, Stavanger, Hjelmeland,		IVAR driver distribu-sjon for 4 kommuner	
Midtre Romerike Avløpsselskap, MIRA IKS	Lillestrøm, Gjerdrum			
MOVAR IKS (Mosse-regionen)	Moss, Vestby, Råde, Våler			
Nordre Follo renseanlegg IKS	Nordre Follo, Ås			
NRVA IKS (Nedre Romerike Vann og Avløp)	Lillestrøm, Rælingen, Nittedal, Lørenskog, Gjerdrum			
Søndre Follo renseanlegg IKS	Ås, Vestby			
Tønsberg Renseanlegg IKS	Tønsberg, Færder			
Vestfold Vann IKS	Sandefjord, Tønsberg, Færder, Horten, Holmestrand			
VEAS AS	Oslo, Bærum, Asker			
Andre samarbeidsformer				
Bergen vann (kommunal etat) Drifter nett og anlegg for Bjørnafjorden kommune basert på kjøpsavtale	Bergen, Bjørnafjorden			
Harstad tekniske tjenester er verts-kommune for Kvæfjord	Harstad, Kvæfjord			

(Kilde: Norsk Vann rapport 281/2023)

³ bedreVANN-rapporten. 2023.

5.2 Prinsippene for vertikal og horisontal integrasjon ved organisering

I de tre Grenlandskommunene er avløpsrensing i dag organisert som en av mange oppgaver i den kommunaltekniske virksomheten i kommunen. Denne typen organisering kalles vertikal integrasjon ved at den samme organisasjonen, under felles ledelser og med en rekke fellesfunksjoner og ressurser, produserer mange tjenester. Mange av de ansatte jobber med flere enn en av tjenestefunksjonene for å ha nødvendig kompetanse på en kostnadseffektiv måte.

Når tre kommuner går sammen om å løse en felles tjenestefunksjon, som avløpsrensing, kalles dette vertikal integrasjon. Ved samarbeid mellom tre kommuner vil det være mulig å ha en separat organisasjon med spesialister på avløpsrensing uten at kostnadene blir for store. Dette kalles horisontal integrasjon. Dette prosjektet skal vurdere om det bør etableres en slik felles organisasjon for å styrke renseanleggskompetansen og kostnadseffektiviteten på avløpsrensing. Det må også vurderes hvilke konsekvenser dette ev. har for de gjenværende tjenestene i den kommunaltekniske virksomheten.

Tabell 5.3 Dagens organisering av avløpsrensing i Grenland og ved interkommunal organisering

Kommunaltekniske tjenester i hver av de tre kommunene		Interkommunalt samarbeid mellom de tre Grenlandskommunene
Vertikal integrasjon		Horisontal integrasjon
Avløpsrensing	Ledelse, strategisk planlegging, forvaltning, drift, vedlikehold, investeringer og ev. utførelse av investeringer i egenregi. Flere personer arbeider på tvers av tjenesteområdene	Kun ansvarlig for avløpsrensing med regionalt overføringsnett og pumpestasjoner: • Ledelse, strategisk planlegging, forvaltning, drift og vedlikehold og investeringer • Større fagmiljø på fagfeltet avløpsrensing • Kan bygge opp mer spesialisert kompetanse
Vannproduksjon		
Avløpstransport		
Vanndistribusjon		
Vei og gater		
Park og idrett		

5.3 Mulige organisasjonsformer for interkommunalt samarbeid

Figur 5.2 viser alternativene for organisering av kommunal virksomhet og interkommunalt samarbeid. I det følgende presenteres disse organisasjonsformene som grunnlag for å velge ut de mest aktuelle alternativene for organisering av samarbeid om avløpsrensing i Grenland.

Figur 5.2. Mulige organisasjonsformer for kommunal og interkommunal organisering

Tabell 5.4 gir en skjematisk oversikt over alternativene og hva som har vært lovgivers intensjon med de ulike organisasjonsformene samt eksempler på slike samarbeid i VA-sektoren.

Tabell 5.4. Kjenntegn ved ulike organisasjonsformer for interkommunalt samarbeid

Organisasjonsmodellenes egnethet for ulike typer samarbeid	
Tjenestekontrakt om kjøp av tjenester mellom kommune på grunnlag av tildelt enerett eller ved konkurranse-utsetting <i>Er ikke et reelt samarbeid, så modellen vurderes som uaktuell</i>	En av kommunene eier infrastrukturen og drifter anleggene og selger tjenester til nabokommuner. Kjøperkommunene vil ha begrenset innflytelse, så det har lite karakter av samarbeid. Eksempel på denne typen organisering er avløpsrensing på Lillehammer renseanlegg, som også mottar avløpsvann fra Øyer, Gausdal og deler av Ringsaker kommuner. Ålesund eier et større vannverk og selger vann til nabokommunene Sula og Giske. Trondheim og Melhus kommune samarbeider om avløpsrensing og vannproduksjon, der Trondheim eier og drifter anleggene og selger tjenestene til Melhus. Melhus har imidlertid bidratt med anleggstilskudd ved etablering av samarbeidet om reservevannforsyning. Et annet eksempel er Bjørnafjorden kommune som konkurranseutsatte driften av sine vann- og avløpsanlegg, og der Bergen kommune vant konkurransen.
Vertskommune-samarbeid, kommune-loven kapittel 20. <i>Oppfyller ikke kravene for utvidet egenregi og derfor ikke aktuell</i>	Vertskommunemodellen tilbyr en hensiktsmessig lovregulering av interkommunalt samarbeid om de lovpålagte og mer individrettede tjenestene ⁴. Organiseringen gjør det forsvarlig å overføre beslutningsmyndighet til et interkommunalt samarbeid, også når det er snakk om offentlig myndighetsutøvelse. Produksjon av VAR-tjenester, er i liten grad er myndighetsutøvelse, men tjenesteproduksjon som omfattes av konkurranseregulverket. Eierstyringsmekanismene i denne modeller oppfyller ikke kravene for utvidet egenregi⁵. Det finnes likevel eksempel på denne typen tjenestesamarbeid; Harstad kommune har driftsansvaret for de kommunaltekniske tjenestene i nabokommunen Kvæfjord, gjennom et vertskommunesamarbeid.
Kommunalt oppgave-fellesskap KO, kommuneloven kapittel 19. Kan etableres uten at det etableres en ny juridisk enhet <i>Vurderes som aktuell</i>	Oppgavefellesskap er en ny organisasjonsmodell i den nye kommuneloven av 2020. Iht. veilederen fra KDD¹ bør oppgavefellesskap kun bør benyttes på mindre omfattende samarbeid, hvor det ikke er grunn til å anta at det kan oppstå usikkerhet omkring juridiske spørsmål som er lovregulert i de andre samarbeidsformene. Det kan likevel anvendes til andre formål. Denne samarbeidsformen er valgt for Knarrdalstrand renseanlegg. Samarbeidet er ikke organisert som en egen juridisk enhet.
Interkommunalt selskap IKS	Samarbeidet i et IKS er regulert av en egen lov som i prinsippet bygger på aksjeloven, men har utvidede bestemmelser om ansvar og eierstyring. Kommunene som deltar i et IKS har ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser og gi deltakerkommunene god kontroll og styring. Dette gir

⁴ KDD. Veileder om interkommunalt samarbeid etter reglene i kommuneloven. 2023.

⁵ Hjort. Unntaksregler fra konkurranseregulverket ved kommunalt samarbeid. 2014.

Andre forhold som har betydning for valg av organisering og utforming av detaljene for styring og nødvendig samhandling mellom samarbeidskommunene og virksomheten som produserer tjenesten:

- Hvilken del av verdikjeden for vann- og avløpstjenestene det skal samarbeides om, ev. hele
- Kompetansen som bygges opp i samarbeidsvirksomheten og deltakerkommunenes løpende behov for denne kompetansen
- Hvordan kommunenes og samarbeidsvirksomheten i sum styrker eller svekker kompetansen og mulighet til rekruttering av nødvendig kompetanse
- De ansattes lønns- og arbeidsvilkår

Det er som vist i tabell 5.4, mulig å bygge et samarbeid om avløpsrensingen uten at det etableres en ny juridisk samarbeidsenhet. I de følgende kapitlene utdypes forholdene som har betydning for valg av samarbeidsorganisering.

5.5 Unntak fra konkurransereglene ved interkommunalt samarbeid

Norske kommuner og fylkeskommuner står i utgangspunktet fritt ved organiseringen av egen virksomhet. De bestemmer selv om oppgaver skal utføres i egen virksomhet, i samarbeid med andre eller legges til selskaper. EU vedtok 26. mars 2014 nye anskaffelsesdirektiver. En sentral endring i forhold til tidligere regelverk er at direktivene lovfester et eget unntak fra anskaffelsesregelverket for samarbeid mellom offentlige aktører – såkalt offentlig-offentlig samarbeid. De aktuelle unntakene omtales videre i dette kapitlet:

- Tildeling av enerett til annen kommune
- Samarbeidsavtale om felles oppgaveløsning mellom kommuner
- Utvidet egenregi i interkommunal virksomhet

Ved valg av organisering av avløpsrensesamarbeidet må disse unntaksreglene være oppfylt. Merk her at vannforsyningssamarbeid reguleres av forsyningsforskriften der unntaksreglene ikke er helt identiske.

Tjenesteavtale basert på tildelt enerett

I henhold til anskaffelsesloven § 4 skal det i utgangspunktet være konkurranse om alle anskaffelser med en verdi over 100 000 kroner. Videre skal anskaffelser med en verdi over 1 100 000 kroner kunngjøres. Regelverket oppstiller imidlertid flere unntak fra dette.

Av anskaffelsesforskriften § 2-3 fremgår det at anskaffelsesloven og forskriften ikke gjelder for *«tjenestekontrakter som oppdragsgiveren inngår med en annen oppdragsgiver som har en enerett til å utføre tjenesten. Dette gjelder bare når eneretten er tildelt ved lov, forskrift eller kunngjort forvaltningsvedtak som er forenlig med EØS-avtalen.»*

Hensynet bak enerettsunntaket er å legge til rette for at kravene til konkurranse kan tilside-settes for enkelte tjenestekontrakter av allmenn interesse som en offentlig oppdragsgiver bør håndtere fordi det foreligger særlige behov for dette.

Bruk av unntakshjemmelen i anskaffelsesforskriften § 2-3 krever at disse fire kriteriene er oppfylt:

1. Kontraktsgjenstanden må være tjenester.
2. Organet som tildeles kontrakten basert på enerett må være en offentlig oppdragsgiver.
3. Organet må videre ha fått tildelt enerett på vedkommende tjenestekområde i henhold til lov, forskrift eller kunngjort forvaltningsvedtak.
4. Tildelingen må være forenlig med EØS-avtalen.

Vann og avløpstjenester er kommunale tjenester, som oppfyller vilkår 1. Kommuner er offentlige, som oppfyller vilkår 2. Det tredje vilkåret oppfylles ved at kommunen må fatte et vedtak som blir kunngjort. Vilkår 4 gjelder vilkår i EØS avtalen artikkel 59. Vilkåret innebærer at eneretten må kunne begrunnes

med tvingende eller allmenne hensyn som er tilstrekkelig tungtveiende til at de går foran hensynet til konkurranse, samt at de aktuelle hensynene ikke kan ivaretas med andre og mindre inngripende midler. Dette er ikke vanskelig å begrunne ved tildeling av denne typen offentlig tjenester. I tillegg er det jo ikke andre leverandører i markedet som kan tilby de aktuelle tjenestene.

Samarbeidsavtaler om felles oppgaveløsning

Forskrift om offentlig anskaffelser § 3-3 Samarbeidsavtaler (*horisontalt offentlig-offentlig samarbeid*) definerer at lov og forskrifter ikke gjelder for kontrakter som inngås utelukkende mellom to eller flere oppdragsgivere, og som etablerer eller gjennomfører et samarbeid som oppfyller følgende tre kriterier:

- a. som har til formål å sikre at offentlige oppgaver blir utført for å oppnå et felles mål,
- b. som blir utført utelukkende av hensyn til offentlige interesser og
- c. der mindre enn 20 prosent av aktivitetene som samarbeidet omfatter, blir utført for andre enn oppdragsgiverne

Hovedformålet med unntaket i forskriften er knyttet til samarbeid om løsning av felles lovpålagte oppgaver (som husholdningsrenovasjon og avløpstjenester), men omfatter også felles oppgaver som kommunene har påtatt seg, som kommunal vannforsyning (forsyningsforskriften).

For at unntaket fra konkurransereglene skal gjelde, er det vesentlig at det dreier seg om et reelt samarbeid om oppgaveløsningen, der de samarbeidende partene i fellesskap bidrar aktivt til å få oppgaven utført mot felles mål, i motsetning til en kontrakt som innebærer levering av en vare mot betaling. Dette betyr ikke at alle deltakerne må påta seg å utføre den kontraktsmessige hovedforpliktelsen, så lenge deltakerne er forpliktet til å bidra til den felles gjennomføringen av den aktuelle offentlige tjenesteytelsen. Deltakernes ytelser trenger ikke være identiske – de kan også være komplementære.⁶

Samarbeid om produksjon av hele eller deler av vann- og avløpstjenester, der det ikke foreligger private leverandører i markedet, vil helt klart oppfylle kriteriet til offentlige interesser i punkt b. Aktivitetskriteriet på mindre enn 20 % i punkt c. for andre enn samarbeidspartnere, er en begrensning som en må forholde seg til dersom det er aktuelt å utvide omfanget av samarbeidet.

Utvidet egenregi i interkommunal samarbeidsenhet

Utgangspunktet er at enhver kommune kan utføre sine oppgaver ved å ta i bruk ressurser i egen organisasjon, i såkalt egentlig egenregi. Dersom kommuner henvender seg til et selvstendig rettssubjekt for å få oppgavene utført, kommer anskaffelsesregelverket til anvendelse med mindre vilkårene for utvidet egenregi er oppfylt.

§ 3-1 i anskaffelsesforskriften om utvidet egenregi:

1. Anskaffelsesloven og forskriften gjelder ikke ved utvidet egenregi, det vil si når oppdragsgiveren inngår kontrakter med et annet rettssubjekt
 - a. som oppdragsgiveren utøver en kontroll over som svarer til den kontrollen han utøver over sin egen virksomhet,
 - b. som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for oppdragsgiveren eller andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer, og
 - c. som det ikke er direkte private eierandeler i.
2. Kravet til kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når oppdragsgiveren utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet. Slik kontroll kan også utøves gjennom andre rettssubjekter som oppdragsgiveren kontrollerer på samme

⁶ Næringsdepartementet. 2017.Veileder til reglene om offentlige anskaffelser, side 41.

måte.

3. Når vilkårene i første ledd er oppfylt, gjelder heller ikke anskaffelsesloven og forskriften når det kontrollerte rettssubjektet inngår kontrakter med
 - a. det kontrollerende rettssubjektet, eller
 - b. andre rettssubjekter som det kontrollerende rettssubjektet kontrollerer.Dette gjelder bare når det ikke er direkte private eierandeler i rettssubjektene som angitt i bokstav a og b.

§ 3-2 i anskaffelsesforskrift om felles kontroll:

1. Selv om oppdragsgiveren ikke alene oppfyller vilkårene i § 3-1 første ledd, gjelder anskaffelsesloven og forskriften heller ikke når han inngår kontrakter med et annet rettssubjekt
 - a. som oppdragsgiveren og andre oppdragsgivere i fellesskap utøver en kontroll over som svarer til den kontroll de utøver over sin egen virksomhet,
 - b. som utfører mer enn 80 prosent av sin aktivitet for de kontrollerende oppdragsgiverne eller andre rettssubjekter som oppdragsgiverne kontrollerer og
 - c. som det ikke er direkte private eierandeler i.
2. Kravet til felles kontroll i første ledd bokstav a er oppfylt når
 - a. det kontrollerte rettssubjektets styrende organer er sammensatt av representanter for alle de kontrollerende oppdragsgiverne. En representant kan representere flere av eller alle oppdragsgiverne;
 - b. de kontrollerende oppdragsgiverne i fellesskap utøver bestemmende innflytelse over både strategiske mål og viktige beslutninger i det kontrollerte rettssubjektet; og
 - c. det kontrollerte rettssubjektet ikke forfølger interesser som er i strid med de kontrollerende oppdragsgivernes interesser.

§ 3-4 om beregning av aktivitet:

1. Beregningen av den prosentvise aktiviteten etter § 3-1 første ledd bokstav b, § 3-2 første ledd bokstav b og § 3-3 bokstav c skal baseres på enten en gjennomsnittlig omsetning eller annen egnet aktivitetsbasert metode, for eksempel kostnader som er pådratt i tilknytning til varene, tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene.
2. Beregningen skal baseres på virksomhetens aktiviteter de siste tre årene før kontrakten blir inngått. Dette gjelder ikke dersom det ikke finnes relevante omsetningstall eller andre opplysninger for den aktuelle perioden fordi virksomheten ble stiftet eller aktivitetene ble igangsatt eller endret i perioden. Det er tilstrekkelig å vise at beregningen av fremtidig aktivitet er troverdig, særlig ved hjelp av forventet forretningsutvikling.

5.6 Eierskap til infrastruktur og finansiering

Den planlagte utbyggingen av renseanlegg og overføringsnett innebærer store investeringer med tilhørende låneopptak. De ulike alternativene for framtidig infrastruktur som utredes innebærer ulike investeringer og ulikt antall fellesanlegg for flere enn en kommune.

Eierskap til felles infrastruktur kan være delt mellom kommunene, ved at hver kommune finansierer sin andel og som vil kreve beslutninger i hver kommune for hver investering. Dette bør da organiseres og styres gjennom et kommunalt oppgavefellesskap. Den enkleste modellen for felles eierskap er at det opprettes en ny juridisk enhet som kan eie felles infrastruktur og som kan finansiere med egne låneopptak, og som kan besluttes av det felles eierorganet.

5.7 God selvkostpraksis ved interkommunalt samarbeid

Avløpsrensing er en selvkosttjeneste og kostnadene må fordeles mellom kommunene i samarbeidet på en korrekt måte iht. selvkostprinsippet. Disse prinsippene gjelder uavhengig av hvordan samarbeidet er organisert. Prinsippene for regnskapsføring vil være avhengig av organiseringen.

Selvkostpraksis ved samarbeid om avløpsrensing i felles renseanlegg

Kommunen eller selskapet som er ansvarlig for driften av anlegget/anleggene er også ansvarlig for regnskapsføring og selvkostkalkyler som danner grunnlag for fordeling av kostnadene. Kostnadene må fordeles etter avtalte fordelingsnøkler, og der fordeling av ev. kapitalkostnader og driftskostnader kan ha ulike fordelingsnøkler. Kapitalkostnader kan f.eks. fordeles etter deltakerkommunens framtidige rensebehov, som ligger til grunn for dimensjonering av anleggene, og driftskostnadene kan fordeles etter tilført mengde avløpsvann i m³ pr.år.

Selvkostpraksis ved samarbeid om hele avløpsrensing i Grenland

Dersom det etableres en felles driftsorganisasjon med ansvar for all avløpsrensing i de tre Grenlandskommunene, kan samtlige kostnader fordeles mellom kommunen etter m³ og/eller PE-kapasitetsbehovet, uavhengig av hvilke anlegg som kommunen faktisk leverer avløpsvannet til. Denne type kostnadsutjevning er lovlig da alle kommunens abonnenter mottar den samme tjenesten og valg av infrastruktur er gjort ut fra en helhetlig vurdering av hva som er best miljø- og kostnadmessig for regionen.

Selvkostpraksis ved samarbeid om produksjon av øvrige VA-tjenester

Dersom samarbeidet mellom kommunene skulle utvides til også å omfatte andre oppgaver fra eierkommune, som kommunale vannverk, kommunalt nett for transport av avløpsvann og vandistribusjon, blir kostnadsfordelingen mer komplisert. Vanlig praksis i dag er at det lages separate selvkostregnskap for fellestjenester og for hhv. vann og avløpstjenester som kun betjener en av kommunene.

Dersom et interkommunalt selskap har overtatt hele produksjonen av vann- og avløpstjenestene fra eierkommunene (med eller uten eierskap til infrastrukturen) er det selskapet som utarbeider selvkostregnskapet og krever inn vann- og avløpsgebyrene. Det er fortsatt kommunestyrene i de enkelte kommunene som fastsetter gebyrene.

Rutiner for samhandling ved budsjett og økonomiplan

Ved delproduksjon av de kommunale selvkosttjenestene i en annen kommune eller et interkommunalt selskap, er det nødvendig med god samhandling for å få forutsigbarhet i arbeidet med budsjett og økonomiplan, og som utgjør grunnlaget for utviklingen av gebyrer.

For å lykkes med dette kreves at den «eksterne» produsenten har gode og oppdaterte planer, at arbeidet med budsjett og økonomiplan starter tidlig på året for å formidle behov og ev. endringer i kostnadsutviklingen. Kommunene som skal legge fram budsjett, økonomiplan og gebyrregulativ for politisk behandling, må kunne se kostnadene i den interkommunale og kommunale virksomheten i sammenheng, og slik at det er dialog om prioriteringer i forkant av endelig budsjettbehandlingen. Dette omtales videre i punkt 5.8 Eierstyring og samhandling.

5.8 Eierstyring og samhandling med eierne

Når deler eller hele den kommunale produksjonen av vann- og avløpstjenester skjer interkommunalt må det etableres gode samhandlingsrutiner med kommunene om bl.a:

- Formell eierstyring
- Faglig samhandlingsrutiner med kommunenes VA-virksomhetsledelse, når bare deler av VA-tjenesteproduksjonen skjer eksternt i en av kommunene eller i et selskap
- Samhandlingsrutiner med kommunens forvaltning knyttet til vannmiljø, dersom ekstern produsent har ansvar for avløpsrensing og utslippene til resipienten
- Samhandlingsrutiner med kommunens plan- og bygningsmyndighet i saksbehandling, dersom ekstern produsent har ansvar for vann- og avløpsnett

Eierstyring

I en kommunene er det kommunestyret som har direkte styring med all kommunal virksomhet og som fastsetter budsjett og behandler regnskap. Ved interkommunalt samarbeid blir eierstyringen indirekte gjennom eierstyringsorgan som blir etablert for samarbeidet. Kommunestyret velger da representanter som skal bidra til styring av den interkommunale virksomheten i fellesskap med de øvrige eierne representanter.

Administrativ samhandling

Den administrative samhandlingen utgjør ikke en del av eierstyringen i et interkommunalt selskap, da det er svært viktig at det formelle eierorganet utøver aktivt eierskap og tar gode beslutninger i fellesskap. Den administrative samhandlingen må primært være av faglig karakter som sikrer sammenheng i verdikjeden for produksjon av de kommunale tjenestene og at kommunens forvaltningsoppgaver blir ivaretatt med faglig bidrag fra kompetansen i selskapet.

5.9 Ansattes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse

Generelt

Arbeidsmiljølovens (AML) regler gjelder likt for alle arbeidstakere med mindre arbeidsområdet er særskilt unntatt (gjelder ikke for arbeid med kommunaltekniske oppgaver).

De ansattes rettigheter og plikter vil bli berørt av reglene om virksomhetsoverdragelse dersom de ansattes arbeidsoppgaver overføres til en ny arbeidsgiver som følge av behov for mer interkommunalt samarbeid i Grenland:

- Til en annen kommune, organisert som kommunal oppgavefellesskap KO
- Til et interkommunalt selskap, organisert som IKS

Utvidet interkommunalt samarbeid uten at ansatte endrer arbeidsgiver, har ingen innvirkning på arbeidsforholdet ut over hva AML ellers gir anvisning på.

Virksomhetsoverdragelse

I arbeidsmiljøloven, AML kapittel 16 er arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse regulert. Dette kapittelet kommer til anvendelse ved overdragelse av en virksomhet, til en annen arbeidsgiver. Det gjelder spesielt § 16-2 Lønns- og arbeidsvilkår, § 16-3 Reservasjonsrett mv., § 16-5 Informasjon og drøfting med de tillitsvalgte og § 16-6 Informasjon til de ansatte. Dette er paragrafer som har stor betydning ved virksomhetsoverdragelse.

For ansatte som har avløpsrensing som sin hovedoppgave i kommunene i dag, vil overføring av ansvar og drift til en annen juridisk enhet, kommune eller selskap, være å anse som en virksomhetsoverdragelse.

Lønn og pensjon

I henhold til AML kapittel 16 § 16-2 Lønns- og arbeidsvilkår punkt (1) skal de ansatte minst beholde den lønn de hadde ved overdragelsen. I henhold til AML kapittel 16 § 16-1 punkt (3) har arbeidstakernes rett til videre opptjening av alders-, etterlatte- og uførepensjon i henhold til kollektiv tjenstepensjon. Dette overføres til ny arbeidsgiver etter reglene i første og andre ledd.

Opparbeidete rettigheter blir videreført. For å oppnå dette forutsettes at kommunen som overtar virksomheten er tilsluttet avtaleverket for KS kommune slik at de ansatte kommer inn under det samme avtaleverket som de har pr. i dag. For et IKS-selskap forutsetter det at selskapet tilslutter seg avtaleverket for Samfunnsbedrifter (en del av KS), og som også vil sikre de ansattes rettigheter tilsvarende. Dersom lønnsnivået i kommunene er ulikt ved virksomhetsoverdragelsen, vil det være naturlig at det skjer en harmonisering av lønnsnivået mellom like grupper i samarbeidsorganisasjon.

Arbeidstid og oppmøtested

Oppmøtested for driftsoperatørene vil være avhengig av hvilken renseanleggsinfrastruktur som blir valgt (2-4 steder). Ved etablering av en felles driftsorganisasjon vil det være opp til ledelsen å avgjøre hvilke lokaliseringer som er hensiktsmessige ut fra arbeidets art, reiseavstander m.m.

Forsikring

Ansatte i rettssubjektet er vanligvis forsikret i arbeidstiden eller eventuelt hele døgnet. Ved virksomhetsoverdragelse bør det settes som en forutsetning at ingen skal få dårligere forsikringsordninger enn hva de hadde med kommunen som arbeidsgiver.

Opplæring

Det er vanlig at et rettssubjekt utarbeider og oppdaterer sin opplæringsplan regelmessig. I forkant av en virksomhetsoverdragelse bør det forutsettes at det i samråd med de ansatte skal utarbeides en opplæringsplan hvor planlagt opplæring videreføres og planen ellers suppleres i henhold til nye behov som følge av virksomhetsoverdragelsen.

Reservasjonsrett

I henhold til AML § 16-3 kan de ansatte reservere seg mot å bli overført til en annen kommune eller nytt selskap. Det innebærer at de ansatte i inntil 1 år på visse vilkår har fortrinnsrett til ny ansettelse i kommunene. Rettigheten går fram av AML § 16-3;

" Arbeidstaker som har vært ansatt i til sammen 12 mnd. de siste to år før overdragelse, og som gjør gjeldende reservasjonsretten, har fortrinnsrett til ny ansettelse hos tidligere arbeidsgiver i ett år etter overdragelsen med mindre det gjelder en stilling arbeidstaker ikke er kvalifisert for. Fortrinnsrett etter §§ 10-2 fjerde ledd, 14-2 og 14-3 går foran fortrinnsrett etter § 16.3"

Det innebærer at arbeidstaker som hovedregel ikke har rett til å fastholde arbeidsforholdet med overdrageren (valgrett). I særlige tilfeller kan det gjøres unntak fra dette utgangspunktet. Arbeidsgivers utgangspunkt er at det ikke kan påberopes slik unntaksrett dersom de ansattes arbeidsoppgaver skal overføres til en annen kommune eller selskap og at dette ikke innebærer inngripende, negative endringer i arbeidssituasjonen for de ansatte. Arbeidstakerne skal skriftlig underrettes om reservasjonsretten, jf. AML § 16-3. Dette gjøres i etterkant av endelig vedtak om overdragelse med svarfrist minst 14 dager. Av brevet skal det gå frem hvilke rettigheter arbeidstaker har dersom de motsetter seg å bli med over til den nye kommunen eller selskapet.

Informasjon om drøfting med de tillitsvalgte

I henhold til AML § 16-6 skal både det nye selskapet og hver enkelt kommune så tidlig som mulig informere de ansatte om muligheten for en overdragelse og den skal drøftes med de tillitsvalgte, jf. AML § 16-5. Denne drøftingen/ informasjonen skal omfatte følgende tema:

- Grunnen til overdragelsen
- Fastsatt eller foreslått dato for overdragelsen
- De rettslige, økonomiske og sosiale følger av overdragelsen for arbeidstakerne
- Endringer i tarifforhold
- Planlagte tiltak overfor arbeidstakerne
- Reservasjons- og fortrinnsrett og fristen for å utøve slike rettigheter

I dette møtet bør også spørsmål om arbeidstid, oppmøtested, vaktordning, seniorpolitikk, ansattes representasjon mm. drøftes. I tillegg bør grunnlag for en opplæringsplan utarbeides.

Oppsummering

Ved overføring av arbeidsoppgavene til en annen kommune eller et selskap som medfører virksomhetsoverdragelse av ansatte, er det en grunnleggende forutsetning at berørte ansatte ikke skal komme dårligere ut når det gjelder arbeidsforhold og arbeidsvilkår som nevnt over. Det vil også være naturlig at det skjer en harmonisering av lønnsnivået for sammenlignbare grupper i en ev. samarbeidsorganisasjon.

5.10 Utviklingsmuligheter for det interkommunale samarbeidet

Valg av organisering av samarbeid om avløpsrensing bør også vurderes i lys av hvilke utviklingsmuligheter samarbeidsløsningen kan gi for regionen.

I Grenland er vann- og avløpsvirksomheten organisert som en integrert del av kommunalteknisk virksomhet, der mange funksjoner som ledelse, strategisk planlegging, forvaltningsoppgaver og avdelingene for prosjektplanlegging og investeringer, inkl. verksted og maskinpark dels er felles ressurser. Ved samarbeid om kun avløpsrensing for å styrke denne, kan konsekvensene for øvrig virksomheter være negative. Et annet perspektiv er at samarbeid om avløpsrensing og vurderingene rundt dette kan utløse et ønske om å samarbeid om flere av de kommunaltekniske områdene. Slike utviklingstrusler og muligheter bør også vurderes konkret i et utredningsprosjekt som dette.

Tabell 5.5. Samarbeidet kan også utvikles til å omfatte flere av de kommunaltekniske tjenestene

Kommunaltekniske tjenester	Dagens kommunaltekniske etater med vertikal integrasjon	Interkommunalt samarbeid med horisontal integrasjon mellom de tre Grenlandskommunene
Avløpsrensing	Ledelse, strategisk planlegging, forvaltning, drift, vedlikehold, investeringer og ev. utførelse av investeringer i egenregi. Flere personer arbeider på tvers av tjenesteområdene	Renseanleggsamarbeid, kan utvides med
Vannproduksjon		Vannproduksjonsamarbeid, som kan utvides med
Avløpstransport		VA-samarbeid som omfatter hele verdikjeden, som kanskje også bør omfatte et
Vanndistribusjon		
Vei og gater		Kommunalteknisk samarbeid, for å gi både god vertikal og horisontal integrasjon som sikrer ønsket kompetanse og effektivitet
Park og idrett		

5.11 Samarbeidsmodeller for avløpsrensing i Grenland

I kapittel 5.3 er det gitt en oversikt over ulike modeller for organisering av interkommunalt samarbeid. I tabell 5.4 er organisasjonsmodellene beskrevet og vurdert mht. egnethet for tjenestesamarbeid om samfunnskritisk infrastruktur. Tabellen omtaler også eksempler og utbredelsen av hver samarbeidsmodell i VA-bransjen. I kapitlene 5.4 til 5.10 omtales mer detaljert hvilke kriterier som er vesentlige for vurdering av god organisering av VA-samarbeid.

Samarbeidsmodeller som vurderes som uaktuelle

Kjøp og salg av tjenester vurderes som uaktuelt da det ikke innebærer en reell samarbeidsmodell, selv om det finnes mange eksempler på denne modellen i VA-bransjen. Modellen gir ikke kjøperne av tjenester påvirkning på den videre kostnadsutviklingen eller kvaliteten på tjenesten. Tjenestekjøpene må gjøres lovlig etter lov om offentlig anskaffelser ved konkurranseutsetting eller ved tildeling av enerett til kommunen som skal selge tjenesten.

Vertskommunesamarbeid etter kommuneloven kapittel 20 vurderes som uaktuelt for samarbeid om tjenesteproduksjon. Kravene til samarbeidskommunenes felles styringsmulighet for å oppfylle kravene til utvidet egenregi, oppfylles ikke, jfr. redegjørelsen i kapittel 5.5.

Samvirkeforetak, SA vurderes også som uaktuelt for samarbeid om infrastruktur tjenester mellom kommuner.

Kommunalt oppgavefellesskap, KO, uten etablering av ny juridisk enhet (selskap)

Dagens samarbeid mellom Skien og Porsgrunn kommune om avløpsrensing på Knarrdalstrand renseanlegg er organisert som et kommunalt oppgavefellesskap, KO etter kommuneloven kapittel 19. Anlegget ligger i Porsgrunn kommune og mottar avløpsvann fra både Skien og Porsgrunn kommune. Samarbeidsavtalen definerer at Porsgrunn kommune har ansvaret for drift, vedlikehold, planlegging og investeringer, og kostnadene fordeles mellom kommunene iht. avtalen. Hver kommune tar opp lån for å finansiere sin andel av investeringene og avskriver dette i sine respektive selvkostregnskap. Erfaringene med denne samarbeidsmodellen er god.

Nye oppgavefellesskap for kommuner som skal levere avløpsvann til samme renseanlegg

Avhengig av hvilken renseanleggsinfrastruktur som blir valgt for regionen, kan dagens modell for samarbeid om avløpsrensing ved Knarrdalstrand renseanlegg tilpasses. For hvert renseanlegg som skal motta avløpsvann fra mer enn en av kommunene, etableres det et nytt kommunalt oppgavefellesskap, der kommunen som anlegget er lokalisert i gis ansvaret. Ressurser overføres fra kommunene som leverer avløpsvann til kommunen som tar ansvaret.

En felles driftsorganisasjon for avløpsrensing uten etablering av interkommunalt selskap

Knarrdalstrand-modellen kan også anvendes for en ev. felles driftsorganisasjon for avløpsrensing for de tre kommunene. Ansvaret for avløpsrensing i Grenland og ressursene som dette krever, kan overføres til en av kommunene og innlemmes i denne kommunens kommunaltekniske virksomhet. Samarbeidet organiseres som ett kommunalt oppgavefellesskap, KO, men uten at det opprettes en ny juridisk enhet.

En felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i et interkommunalt selskap

Et tredje alternativ er at det opprettes en ny juridisk enhet, et interkommunalt selskap som gis ansvaret for avløpsrensingen i de tre Grenlandskommunene. Nødvendige ressurser til avløpsrensingen overføres fra kommunene til selskapet. Et interkommunalt selskap kan organiseres på flere måter som vist i tabell 5.7. Selskapet kan også eie anleggene og ta opp lån for finansiering av investeringene.

Tabell 5.6 gir oversikt over de tre hovedmodellene for organisering av samarbeid om avløpsrensing og med sammenligning av ulike aspekter som utgjør vesentlige forskjeller mellom modellene.

Tabell 5.6 Hovedmodeller for organisering av samarbeid om avløpsrensing

Ulike forhold ved samarbeidet	Dagens modell for organisering av samarbeid	En av kommune tar ansvaret for driften av alle anleggene	Interkommunalt selskap (nytt rettssubjekt)
Eierskap til renseanleggene	Hver kommune Delt eierskap for felles infrastruktur ved KO*	Hver kommune Delt eierskap for felles infrastruktur *	Selskapet eller kommunene ved delt eierskap *
Ansvaret for avløpsrensingen	Hver kommune ved kommunalteknisk virksomhet	Ansvarskommunen ved kommunalteknisk virksomhet	Selskapet
Arbeidsgiver	Kommunen ved kommunalteknisk virksomhet	Ansvarskommunen *	Selskapet
Organisering av samarbeidet	Kommunale oppgavefellesskap, KO for kommunene som samarbeider *	Et kommunalt oppgavefellesskap (ikke egen juridisk enhet) *	Interkommunalt selskap organisert som KO, IKS eller AS. KO
Eierstyring ved samarbeid	Representantskapet	Representantskapet	Representantskap (KO/IKS) eller Generalforsamling (AS)

*Kommunalt oppgavefellesskap, uten nye juridiske enheter etter Kommuneleken kapittel 19

Et interkommunalt selskap for avløpsrensing kan organiseres etter tre ulike lovverk:

- 1 Kommunalt oppgavefellesskap, KO iht. kommuneleken kapittel 19 kan etableres som en egen juridisk enhet. Dette må avtales i samarbeidsavtalen ved opprettelse av selskapet.
- 2 Selskapet kan etableres som et IKS, etter loven om interkommunale selskap
- 3 Selskapet kan organiseres som et aksjeselskap etter aksjeloven.

Tabell 5.7 under viser hva som er forskjellene på disse tre selskapsformene fra lovgivers hånd, samt hvordan ulike hensyn som må ivaretas for et selskap som skal produsere en samfunnskritisk infrastruktur basert på selvkostprinsippet, må ivareta. *Det vurderes ut fra dette at et interkommunalt selskap etter IKS-loven er best egnet.*

Tabell 5.7. Valgmuligheter for organisering av interkommunalt selskap

Ulike forhold som skiller organisasjonsformene	Kommunalt oppgavefellesskap, KO som eget rettssubjekt	Interkommunalt selskap IKS	Interkommunalt selskap AS
Lovregulering av samarbeidsorganiseringen	Kommuneleken, KL kapittel 19	Lov om interkommunale selskap / IKS-loven	Aksjeloven
Organisasjonsformens primære formål fra lovgiver	Mindre omfattende kommunalt oppgavesamarbeid. Ubegrenset ansvar. Kan ikke gå konkurs	Omfattende, forpliktende samarbeid om samfunnsoppgaver. Ubegrenset ansvar for	Forretningsvirksomhet. Økonomisk ansvar for aksjonærene er begrenset til aksje-

		eierkommunene. Kan ikke gå konkurs	kapitalen. Kan gå konkurs
Unntak fra konkurranse-regelverket for off. anskaffelser for offentlig-offentlig samarbeid (§ forskrift)	§ 3-3 Samarbeids-avtaler. Lovreguleringen sørger for oppfyllelse av kravene	§ 3-1 Utvidet egenregi. Lovreguleringene sørger for oppfyllelse av kravene i §3-2 om felles kontroll	§ 3-1 Utvidet egenregi. Kravene i § 3-2 om felles kontroll må oppfylles i vedtekter og aksjonæravtale
Eierskap til infrastrukturen	KO må opprettes som eget rettssubjekt for å eie infrastrukturen	Selskapet eier infrastrukturen	Selskapet eier infrastrukturen
Vilkår for 100 % lånefinansiering til beste rente	Kommunestyrene må stille en særskilt eierskylder-garanti for selskapets låneopptak/låneramme .	Selskapsformen regulerer alle forhold som gir kommunale vilkår for låneopptak uten spesifikke garantier for låneopptak innenfor lånerammen	Kommunestyrene må stille eierskyldergaranti for selskapets gjeldende låneramme
Kommunal, politisk styring	Representantskapets oppgaver er regulert i kommuneloven og tilfredsstiller kravene i § 3-3	Representantskaps oppgaver er regulert i loven og tilfredsstiller alle krav til utvidet egenregi (§3-1)	Generalforsamlingens oppgaver må utvides utover loven i vedtektene for å oppfylle kravene om felles kontroll (§ 3-2)
Avtaler som regulerer virksomheten og samarbeidet*	Samarbeidsavtale, kommuneloven §19-4.	Selskapsavtale, §4 Eieravtale*	Vedtekter, Aksjonæravtale
Ansvar ift. myndighetene bl.a. utslippstillatelsen	Selskapet gis utslipps-tillatelse og er ansvarlig for alle myndighetskrav	Selskapet gis utslipps-tillatelse og er ansvarlig for alle myndighetskrav	Selskapet gis utslipps-tillatelse og er ansvarlig for alle myndighetskrav
Vurdering av egnethet for den aktuelle samarbeidsoppgaven, avløpsrensing	Lite regulert samarbeid. Andre organisasjonsformer som er bedre regulert, bør velges	Loven regulerer alle relevante forhold, velegnet for samarbeid om samfunnskritisk infrastruktur	Det aktuelle samarbeidet er ikke av forretningsmessig art som krever risiko-avlastning. Bør ikke velges

Selskapsavtale i IKS og vedtekter i aksjeselskap regulerer selskapets formål, eiere, antall styre-medlemmer, innskuddsplikt, låneramme, eierandel, antall medlemmer i representantskap eller generalforsamling m.m.

Samarbeidsavtale, eieravtale eller aksjonæravtale regulerer forholdet mellom eierne, samt grensesnitt for eierskap til anlegg, leveringspunkt for avløpsvann, kostnadsfordeling for ulike kostnadselementer og hvordan over/underskudd på selvkost skal håndteres. I tillegg kan det avtales hvordan eierne skal samhandle utover den formelle eierstyringen i representantskapet samt ev. kontaktmøter med administrasjonen i selskapet. Det kan også avtales av selskapets strategiske utvikling skal planlegges systematisk i hovedplaner som rulleres rutinemessig, og som budsjett og økonomiplan kan bygge på.

Tre gjenstående modeller for samarbeid om avløpsrensing i Grenland

Kapittel 6 beskriver KVVU-arbeidsgruppen sine vurderinger av de tre modellene for organisering av renseanleggssamarbeid som er silt ut som mest aktuelle i kapittel 5. Hvordan kan de tre modellene tilpasses alternativene for renseanleggsinfrastruktur og hva er best egnet for å oppnå attraktivitet mht. rekruttering av ønsket kompetanse og for kostnadseffektivitet:

- A. Dagens samarbeidsmodell, med ett kommunalt oppgavefellesskap for hvert renseanlegg som betjener mer enn en av kommunene, tilpasses infrastrukturen som blir valgt
- B. Det etableres en felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i en av kommunenes kommunaltekniske virksomheter, organisert i ett kommunalt oppgavefellesskap
- C. Det opprettes et interkommunalt selskap, IKS, som gis ansvaret for avløpsrensingen
 - C1. Selskapet har kun ansvar for driften
 - C2. Selskapet eier også infrastrukturen

6. Vurdering av hvilke samarbeidsmodeller som er best egnet

Kommunene i Grenland samarbeider om å forbedre avløpsrensingen og redusere utslippene for å sikre langsiktig god økologisk og kjemisk tilstand i fjordene lokalt og i Oslofjorden. Dette kan vi kalle et felles løft for vannmiljøet (KVU'ens formål).

Grunnleggende problemstillinger som driftsorganisasjonen for avløpsrensing må løse:

- Utbyggingen av nye renseanlegg vil medføre en kraftig kostnadsvekst sammenlignet med dagens avløpsrensing. Det er derfor viktig at driften organiseres på en kostnadseffektiv måte
- Nitrogenrensingen (ev. med rensing av mikroforurensninger, egenproduksjon av energi, gjenvinning av næringsstoffer, biogassproduksjon, produksjon av biorest med attraktiv kvalitet m.m.) vil kreve økt spisskompetanse og bemanning sammenlignet med dagens anlegg.
- Driftsorganisasjonen må være attraktiv for å kunne rekruttere og beholde ønsket kompetanse over tid i konkurranse med industrien, konsulentfirmaer og øvrige virksomheter med lignende kompetansebehov
- God egenkompetanse er en nøkkel til kontinuerlig driftsoptimalisering samt å kunne ta i bruk teknologi som kan bidra til kostnadseffektivisering

I dette kapitlet skal følgende spørsmål vurderes:

- I hvilken grad har valg av renseanleggsinfrastruktur (alternativ 0, 2A, 4 og 5) betydning for om organiseringen må endres og for vurderingen av hva som er best egnet organisering?
- Vil en felles driftsorganisasjon være bedre enn dagens organisering for å bygge nødvendig kompetanse og oppnå en mer kostnadseffektiv drift?
- Hvilken organisasjonsform bør en ev. felles driftsorganisasjon ha?
- Hvilken konsekvens har et mer omfattende samarbeid om avløpsrensing for de øvrige kommunaltekniske tjenestene?
- Anbefalinger til videre arbeid

Kjennetegn for de tre aktuelle samarbeidsmodellene for drift og eierskap til avløpsanleggene er sammenstilt i tabell 6.1:

- A. Dagens samarbeidsmodell, med ett kommunalt oppgavefellesskap for hvert renseanlegg som betjener mer enn en av kommunene, tilpasses infrastrukturen som blir valgt
- B. Det etableres en felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i en av kommunenes kommunaltekniske virksomheter, organisert i ett kommunalt oppgavefellesskap
- C. Det opprettes et interkommunalt selskap, IKS, som gis ansvaret for avløpsrensingen
 - C1. Selskapet har kun ansvar for driften
 - C2. Selskapet eier også infrastrukturen

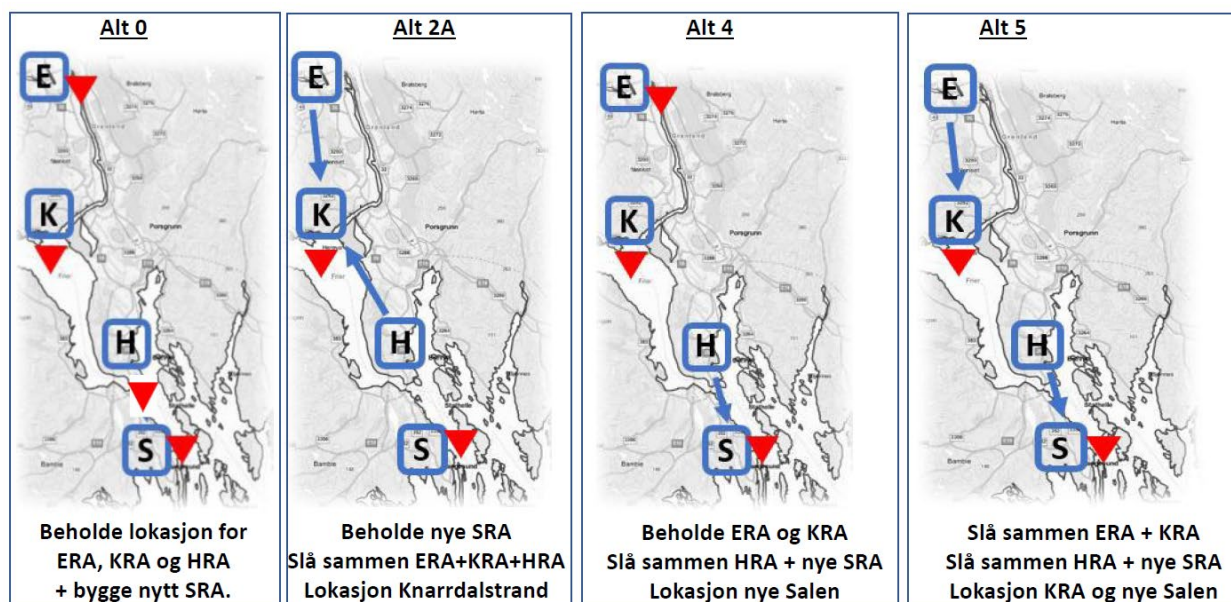
Tabell 6.1 Prinsippene for samarbeidsmodellene

Ulike forhold som samarbeidet omfatter	A. Dagens modell for organisering av samarbeid	B. En av kommune tar ansvaret for driften av alle anleggene	C. Interkommunalt selskap, IKS
Eierskap til renseanleggene	Hver kommune Delt eierskap for felles infrastruktur ved KO*	Hver kommune eller delt eierskap *	Selskapet eller kommunene ved delt eierskap *
Finansiering av infrastrukturen	Kommunene tar opp lån og finansierer sin andel	Kommunene tar opp lån og finansierer sin andel	Selskapet lånefinansierer investeringer for anlegg selskapet eier

Ansaret for avløpsrensingen	Hver kommune ved kommunalteknisk virksomhet	Ansvarskommunen ved kommunalteknisk virksomhet	Selskapet
Arbeidsgiver for personell som arbeider med avløpsrensing	Kommunen ved kommunalteknisk virksomhet	Ansvarskommunen ved kommunalteknisk virksomhet*	Selskapet
Ansattes rettigheter ved flytting av arbeidsoppgavene til annen arbeidsgiver, AML 16	Virksomhets-overdragelse gir rett til minst like gode lønns- og arbeidsvilkår	Virksomhets-overdragelse gir rett til minst like gode lønns- og arbeidsvilkår	Virksomhets-overdragelse gir rett til minst like gode lønns- og arbeidsvilkår
Organisering av samarbeidet	Ett eller to kommunale oppgavefellesskap, KO for kommunene som samarbeider *	Ett kommunalt oppgavefellesskap, KO * for alle tre kommunene	Interkommunalt selskap organisert som IKS
Eierstyring	Representantskapet	Representantskapet	Representantskap
Kostnadsutjevning mellom kommunene	Kun for anlegg det samarbeides om	Er mulig og kan avtales	Er mulig og kan avtales
Avtaler mellom kommunene	Avtale om kommunalt oppgavefellesskap	Avtale om kommunalt oppgavefellesskap	Selskapsavtale Eieravtale

6.1 Valg av infrastruktur som krever endret organisering

I KVVU'en for valg av ny renseanleggsinfrastruktur gjenstår fire alternativ i sluttvurderingen. Figur 6.1 viser disse fire alternativene med overføringer av avløpsvann fra dagens anlegg.

Figur 6.1 Alternativene til endret renseanleggsinfrastruktur i KVVU'ens sluttvurdering

Tabell 6.2 viser estimert persontilknytning på renseanleggene etter utbygging, for hvert av de fire alternativene.

Tabell 6.2 Alternativene for renseanleggsinfrastruktur i KVU'en med estimert tilknytning i 2033

Rense- anlegg	Alternativ 0		Alternativ 2A		Alternativ 4		Alternativ 5	
	Person- tilknytn	Avløps- vann fra	Person- tilknytn	Avløps- vann fra	Person- tilknytn	Avløps- vann fra	Person- tilknytn	Avløps- vann fra
Elstrøm	19 600	Skien	90 200	<u>Knarrdal- strand:</u> Skien Porsgrunn	19 600	<u>Elstrøm:</u> Skien	76 300	<u>Knarrdal- strand:</u> Skien Porsgrunn
Knardal- strand	56 700	Skien Porsgrunn			56 700	<u>Knarrdal- strand:</u> Skien Porsgrunn		
Heistad	13 900	Porsgrunn			24 400	<u>Salen:</u> Porsgrunn Bamble	24 400	<u>Salen:</u> Porsgrunn Bamble
Salen	10 500	Bable	10 500	<u>Salen:</u> Bamble				
Tilknytning til RA sum	100 700		100 700		100 700		100 700	

Alternativ 0 innebærer at alle dagens fire renseanlegg som omfattes av nitrogenrensekravene bygges ut, og alle tre kommunene vil fortsatt ha renseanlegg. I alternativ 4 vil også alle tre kommunene ha ett renseanlegg. Det betyr at det ikke er endring av infrastruktur som krever endring av driftsorganiseringen i disse to alternativene.

I alternativ 2A og 5 vil det ikke lenger være renseanlegg i Skien kommune, noe som dermed krever endring i dagens organisering som følge av endret infrastruktur.

6.2 Samarbeidsmodell A. Tilpasninger for de fire infrastrukturalternativene

Vurderingene i dette delkapitlet gjelder kun tilpasninger av samarbeidsmodell A, Dagens samarbeidsmodell. Prinsippene for samarbeid i denne modellen er at det etableres ett oppgavefellesskap for hvert renseanlegg som skal betjene mer enn en kommune. Denne samarbeidsmodellen fører ikke til en felles driftsorganisasjon.

Generelt betyr denne samarbeidsmodellen at det ikke er mulig med full kostnadsutjevning mellom kommunene utover det som oppnås med sammenslåtte renseanlegg. Kompetanseeffekten og effektiviseringseffekten vil også variere med infrastrukturvalg og vil bli ulikt fordelt.

Valg av alternativ 0 krever ikke endring i driftsorganiseringen. Alle ansatte vil opprettholde arbeidsforholdet som i dag.

I **alternativ 4** blir endringen at det blir ett nytt interkommunalt renseanlegg for Porsgrunn og Bamble i Bamble, som det må etableres et nytt kommunalt oppgavefellesskap for. Porsgrunn får med dette to oppgavefellesskap for renseanlegg med to nabokommuner. Ved nedleggelse av Heistad renseanlegg må Porsgrunn bidra med ressurser til nytt renseanlegg i Bamble. Ved dette alternativet vil fagmiljøet for avløpsrensing i Bamble bli større enn dagens, slik at det kan bli noe enklere å rekruttere enn i dag. For Skien blir det ingen endring.

Alternativ 2A har to renseanlegg, ett i Porsgrunn og ett i Bamble. Dagens oppgavefellesskap for Knarrdalstrand mellom Skien og Porsgrunn utvides til å omfatte et større rensedistrikt, for hele Skien og hele Porsgrunn. Samarbeidsavtalen må endres iht. dette. Ved nedleggelse av Elstrøm renseanlegg må

ressurser overføres fra Skien til nye Knarrdalstrand renseanlegg som driftes av Porsgrunn kommune. Denne løsningen gir også en stordriftsfordel for Skien og Porsgrunn med potensial for kostnadseffektivisering ved at dagens oppgavefellesskap videreutvikles.

For Bamble blir det liten endring i infrastrukturen, så de vil få ansvar for ett nitrogenrenseanlegg og ansatte opprettholder Bamble kommune som arbeidsgiver. Denne løsningen er sårbar for Bamble kommune ved at de mister samarbeidsgevinsten som Porsgrunn og Skien får med ett stort renseanlegg, både økonomisk og kompetansemessig.

I **alternativ 5** blir det to interkommunale renseanlegg, ett i Porsgrunn og ett i Bamble. Dagens samarbeidsavtale mellom Porsgrunn og Skien endres i forhold til at alt avløpsvannet fra Skien overføres til Knarrdalstrand renseanlegg. Ved nedleggelse av Elstrøm renseanlegg må ressurser overføres fra Skien til nye Knarrdalstrand renseanlegg som driftes av Porsgrunn kommune. For nytt anlegg i Bamble må det opprettes et kommunalt oppgavefellesskap mellom Porsgrunn og Bamble kommune. Ved nedleggelse av Heistad renseanlegg må Porsgrunn bidra med ressurser til nytt renseanlegg i Bamble. I dette alternativet vil fagmiljøene styrkes både i Porsgrunn og Bamble sammenlignet med alternativ 0.

Videreutvikling av samarbeid om avløpsrensing uten etablering av felles driftsorganisasjon

Selv om det ikke etableres en felles driftsorganisasjon, kan kommunene utvikle et mye tettere faglig samarbeid om avløpsrensing enn i dag for å utveksle erfaringer og styrke regionens kompetanse. Det kan f.eks. etableres faglige nettverksgrupper på ulike nivå og rundt ulike tema, forutsatt at bruk av tid på denne typen arbeid forankres i ledelsen. Samarbeid om viktige fagspesialister kan også vurderes for å klare å rekruttere dette.

6.3 Samarbeidsmodell B eller C. Vurdering av gevinster og ulemper

En felles driftsorganisasjon kan etableres ved at en av kommunene overtar driften (B) eller ved at det etableres et interkommunalt selskap (C). I tabell 6.3 er det gjort en vurdering av fordelene for avløpsrensevirksomheten sammenlignet med samarbeidsmodell A og hva som ev. kan bli ulemper for den øvrige kommunaltekniske virksomheten.

Tabell 6.3 Gevinster og ulemper med felles driftsorganisasjon for avløpsrensing

Vurderings- område	Felles driftsorganisasjon for avløpsrensing i de tre Grenlandskommunene, organisert som samarbeidsmodell B eller C	
	Gevinster for avløpsrensevirksomheten	Ulemper for øvrig kommunalteknisk virksomhet
Kompetanse avløpsrensing og slamhåndtering	Større driftsorganisasjon m/spesialisert kompetanse på avløpsrensing enn ved modell A Ingeniørkompetansen, som jobber bredt på hele VA-området, kan bli mer renseanleggs- og renseprosess-spesialisert. Reduserer sårbarheten for spesielt Bamble, som i modell A kan bli sittende med ansvar for små anlegg (særlig i alt. 0 og 2A)	Fagmiljøet for fagarbeiderspesialister (automasjon, elektro og mekanikere) vil svekkes, da samme personell jobber med alle kommunaltekniske tjenester. Helhetsperspektivet på hele VA-sektoren mistes ved at VA-ingeniørenes ansvarsområde blir splittet. Dagens felles vaktordning på vann- og avløpsområdet svekkes
Attraktivitet for rekruttering	Større fagmiljø og med mer spesialisert fagmiljø enn modell A, vil	

	styrke rekrutteringsmulighetene av ønsket prosesskompetanse m.m.	
Effektiviseringspotensial	Større fagmiljø til lavere kostnad enn modell A. En mer spesialisert driftsorganisasjon på avløpsrensing gir større potensial for løpende optimalisering og effektivisering med utnyttelse av teknologi/digitalisering	Kan svekke effektiviteten for de øvrige kommunaltekniske tjenestene ved at grunnlaget for ledelse, fellesfunksjoner og tjenester reduseres. Må dels reduseres, dels dubleres
Kostnadsutjevning	I en felles driftsorganisasjon kan kostnadene utjevnes mellom kommunene uavhengig av valgt infrastruktur	

6.4 Vurdering av kommunalt oppgavefellesskap (B) versus selskap (C)

En felles driftsorganisasjon kan etableres ved at en av kommunene overtar driften (B) eller ved at det etableres et interkommunalt selskap (C). I tabell 6.4 er det gjort en vurdering av fordeler og ulemper med disse to alternativene mot hverandre, for å vurdere hva som ev. kan være best egnet organisering for en felles driftsorganisasjon. De to løsningene har ulike fordeler og ulemper for ulike forhold som må vektas mot hverandre. Et IKS vil sannsynligvis være den beste løsningen totalt sett.

Tabell 6.4. Vurdering av fordeler og ulemper med ulik organisering av felles driftsorganisasjon

Vurderingsområder	B. Ett felles oppgavefellesskap, KO (ikke eget rettssubjekt)	C. Ett nytt IKS (eget rettssubjekt)
Eierskap og finansiering av anlegg	• Delt eierskap til anleggene • Investeringsbeslutninger og låneopptak med vedtas av tre kommuner • Kompleks beslutningsstruktur	• Selskapet kan eie alle anlegg • Selskapet tar opp lån • Representantskapet er felles beslutningsorgan • Enklere beslutningsstruktur
Ansvar for tjeneste-produksjonen overfor kommunene og myndighetene	• En av kommunene må ta på seg ansvar på vegne av de andre • Krevende ansvar å ta	• Delt ansvar v/selskapets ansvar • Styret er ansvarlig overfor eierne • Delt ansvar for alle økonomiske forpliktelser og resultater • Delt ansvar er en stor fordel
Bygging av organisasjon	• Ikke behov for bygging av ny organisasjon, innlemmes i ansvarskommunens eksisterende VA-avdeling • Eksisterende strukturer for ledelse og administrative støttefunksjoner • Trenger ikke styre • Enklere og billigere	• Selskapet må bygge organisasjon med ledelse og en del administrative funksjon • Kan kjøpe tjenester fra en av eierkommunene til deler av dette • Styrehonorar må også finansieres av selskapet • Kan være mer kostbart enn B
Ansattes lønns- og arbeidsvilkår og endringer ved virksomhets-overdragelse	• Kjent terreng å være ansatt i en kommune, mindre endring • Kommunale tariffavtale • Lønns- og arbeidsvilkår i kommunen i mindre grad differensiert ift. konkurranse-	• Et selskap er mer autonomt enn en kommune, men er fortsatt en offentlig virksomhet • Tariffavtale for samfunnsbedrifter, som er ukjent terreng

	situasjonen for aktuelle medarbeidere	• Styret i selskapet beslutter rammene for lønns- og arbeidsvilkårene, som kan tilpasses markedssituasjonen
Attraktivitet for rekruttering av ny kompetanse	• Kan ha mindre fleksibilitet mht. attraktive lønns- og arbeidsvilkår • Fagmiljøet kan være like attraktivt • Kommunens profil som trygg arbeidsplass kan være attraktiv for mange	• Større fleksibilitet for å tilby konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår enn B • Generell større autonomi kan vurderes som mer attraktivt enn B • Kan oppfattes som mer attraktivt av spesielt yngre fagfolk med fokus på faglig utvikling
Utviklingsmuligheter for utvidet tjenestesamarbeid	• Denne organiseringen vil bli for krevende ved samarbeid om flere tjenester enn avløpsrensing pga. de komplekse beslutningsstrukturene og ansvarsforhold	• Har større potensial for videre utvikling av samarbeid om tjenesteproduksjon mellom kommunene

6.5 Avsluttende vurderinger og anbefaling om videre arbeid

Foreliggende utredning presenterer samarbeidsmodeller som kan velges, hvordan de avhenger av valgt infrastruktur og hva som kjennetegner dem. Basert på utredningene anbefaler arbeidsgruppa følgende for organisering av samarbeid om avløpsrensing i Grenland:

- Vi bør samarbeide om avløpsrensingen for å styrke kompetanse og kostnadseffektivitet
- Valg av renseanleggsinfrastruktur har betydning for hvordan samarbeidet bør organiseres. Det er derfor for tidlig å anbefale hvilken organisering som er best nå
- I den videre prosessen parallelt med gjennomføring av forprosjekt for valgt infrastruktur, må det tas stilling til hvordan samarbeidet bør organiseres. Det er viktig å avklare hvem som skal være byggherre(r) m.m. før anskaffelsesprosessen iverksettes
- I den videre utredningen om organisering i forprosjektet, bør kommunene også vurdere om det bør samarbeides om flere kommunaltekniske oppgaver. Dette vil også påvirke valget av organisering

Det anbefales at det opprettes en felles prosjektorganisasjon for videre arbeid med forprosjekt og ev. gjennomføring av byggefasen, uavhengig av valg av infrastruktur:

- Dette kan gjøres etter modell fra KVU'en, men prosjektorganisasjonen må tilføres mere ressurser

7. Vedlegg. Tillitsvalgtes uttalelse til organisering av framtidig avløpsrensesamarbeid

Notat

Til: KVV Avløpsstrategi Grenland – delprosjekt 8 v/ Kinei AS

Fra: Tillitsvalgte fra Fagforbundet og Nito i Bamble, Porsgrunn og Skien kommune

Porsgrunn 06.11.2023

Felles driftsorganisasjon:

Dette notatet erstatter tidligere svar gitt fra tillitsvalgte i møtet 01.11.23.

Det er gjort en vurdering av organisasjonsform A,B eller C opp mot alternativene 0, 2A, 4 og 5. Vurderingene er vist i tabell 1. Alternativer og organisasjonsform er hentet fra tabell 2 og 3.

Alternativ	Anb. organisering TV	Kommentar til alternativ
0	Organisasjonsform A	Må legges til rette for samarbeid og det bør ansettes noen felles nøkkelroller for alle kommunene. Eks. Vedlikeholds ingeniør, prosessingeniør og automatiker.
2A	Organisasjonsform B	Lite hensiktsmessig at tre kommuner skal eie og drifte 2 anlegg.
4	Organisasjonsform A	Avtale mellom Bamble og Porsgrunn som det er mellom Skien og Porsgrunn ang. KRA i dag. Det bør ansettes noen med felles nøkkelroller for alle kommunene. Eks. Vedlikeholds ingeniør, prosessingeniør og automatiker.
5	Organisasjonsform B	Lite hensiktsmessig at tre kommuner skal eie og drifte 2 anlegg.
Kommentar:		

Tabell 1

I alternativ 2A og 5 er det mer aktuelt med et mer omfattende samarbeid og felles organisering, enn det vil være i alternativ 0 og 4, da disse alternativene fortsatt vil ha et anlegg i hver kommune. Det legges til grunn at det må på plass et godt samarbeid og erfaringsutveksling mellom alle fagområdet og det bør også vurderes om man ansetter noen felles personer med nøkkelroller som er eksemplifisert i tabell 1, der det er valgt organisasjonsform A.

Grunnen til valget på organisasjonsform B fremfor C er at en ansettelse i en kommune ses på som mer attraktivt enn et IKS begrunnet med trygghet, forutsigbarhet og flerfaglig fellesskap. Alle kommunale rettigheter og goder ser man som uendret ved en overgang til en eventuell annen kommune, for de ansatte som må det. Man vil også beholde kompetanse i kommunal organisasjon og veien vil være kortere til gammel kollega i en annen kommune enn til et IKS når man ser på konsekvensene for den delen av dagens organisasjoner som eventuelt vil bli igjen.

Hvis man slår sammen til større og felles organisasjon og særlig i overgang til et IKS for renseanlegg drift, vil det gi ytterligere negative konsekvenser i form av at man mister verdifull kompetanse i ny og gjenværende organisasjon. Mister sosialt og arbeids -fellesskap. Mister mulighet for enkle, raske tjenester og løsninger som for eksempel: Kranbil utlån til VA og slam/sugebil til veg/park. Brøyting, elektro og mekanisk vil ikke like enkelt gå på tvers som det gjør i en kommunal struktur.

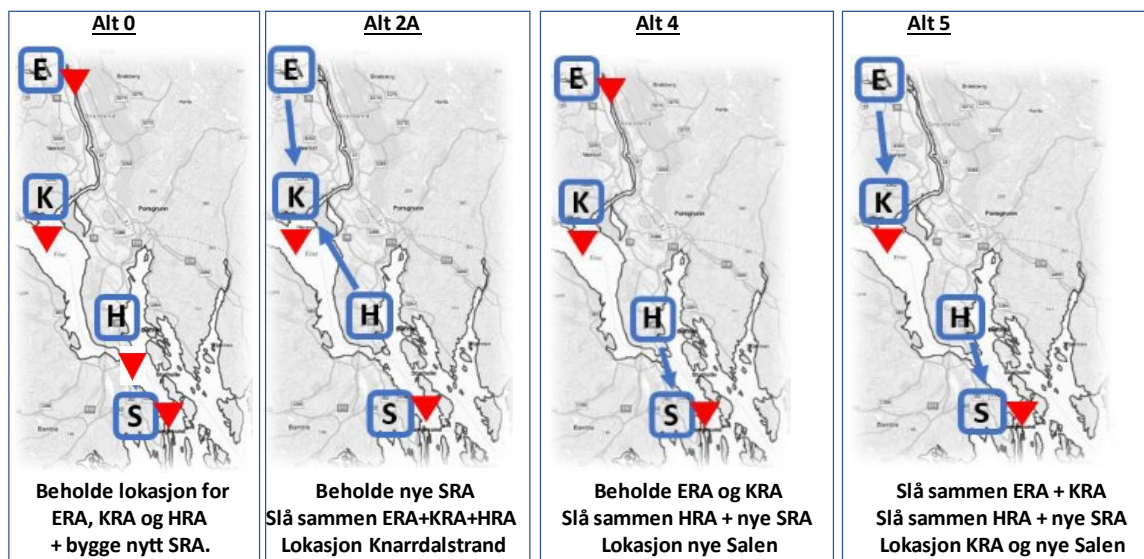
Spørsmål om større organisering enn rundt renseanlegg ser vi oss ikke stilt til å svare ut på nåværende tidspunkt, da det ikke foreligger nok dokumentasjon og planer rundt dette.

Det har blitt uttalt at man ser på involveringen av tillitsvalgte som tidlig ute. Denne påstanden er vi noe uenig i, da KVV - avløpsstrategi Grenland med alle delprosjekter, har vært en lang prosess. Vi tillitsvalgte blir nå involvert i et lite delprosjekt med en kort tidslinje og dermed kort tid til forberedelser og uttalelser. Videre i arbeidet forventes det at vi tillitsvalgte holdes orientert og involveres i prosesser rundt organisering.

For de tillitsvalgte i Bamble, Skien og Porsgrunn kommune:

Bjørn Vidar Falkum Myhren, Fagforbundet
Stein Arne Bringsås, Fagforbundet
Trond Eriksen Lønberg, Fagforbundet
Leiv-André Kaalstad, Nito
Frode Johannessen, Nito
Christian Brekkling, Nito

4 alternativer går videre til prosessen - Alternativanalyser (delprosjekt 7-10)

Tabell 2

Organisasjonsformer ved samarbeid

	a. Dagens modell for organisering av samarbeid	b. En av kommune tar ansvaret for driften av alle anleggene	c. Interkommunalt selskap
Eierskap til renseanleggene	Hver kommune, delt eierskap for felles infrastruktur*	Hver kommune, delt eierskap for felles infrastruktur*	Selskapet eller kommunene*
Ansvaret for avløpsrensingen overfor abonnenter og myndigheter	Kommunalteknisk virksomheter i kommunene med renseanlegg	Ansvarskommunen ved kommunalteknisk virksomhet	Selskapet
Arbeidsgiver	Kommunalteknisk virksomhet i kommunene med renseanlegg	Ansvarskommunen*	Selskapet
Organisering av samarbeidet	Ett eller to kommunale oppgavefellesskap* for kommunene som samarbeider om felles RA	Ett kommunalt oppgavefellesskap for alle kommunene *	KO: Eget rettssubjekt IKS: IKSloven AS: Aksjeloven
Eierstyring ved samarbeid	Representantskapene for hvert KO	Representantskapet	Representantskap (KO/IKS) Generalforsamling (AS)

*Samarbeidsavtaler etter kommuneloven kapittel 19 om kommunalt oppgavefellesskap, uten nye juridiske enheter.

Tabell 3